

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GRAFİK VE FOTOĞRAF

SANAT FOTOĞRAFI

Ankara, 2013

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. FOTOĞRAFIN SANAT OLARAK KULLANIMI	3
1.1. Fotoğraf Sanatının Önemi	3
1.2. Fotoğrafın Diğer Sanat Dalları ile İlişkisi ve Diğer Sanat Dallarında Kullanımı	4
1.3. Fotoğraf Sanatının İşlevi	7
1.4. Fotoğrafın Sanat Olarak Üretimi ve Tüketimi	7
1.5. Fotoğraf Sanatının Dünyadaki Yeri ve Önemi.....	8
1.5.1. Fotoğraf Sanatının Tarihsel Gelişimi.....	8
1.5.2. Dünyada Fotoğraf Sanatının Durumu.....	9
1.6. Fotoğraf Akımları	10
1.7. Sanatsal Fotoğraf Çekimi Öncesinde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	17
1.7.1. Konunun Belirlenmesi	18
1.7.2. Gerekli Malzeme ve Araç Gereçlerin Hazırlanması	18
UYGULAMA FAALİYETİ	19
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	20
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	22
2. SANAT FOTOĞRAFI ÇEKİMİ.....	22
2.1. Türkiye’de Fotoğraf Sanatı	22
2.1.1. Tarihsel Gelişimi	22
2.1.2. Fotoğraf Sanatına Yönelik Etkinlikler	24
2.1.3. Fotoğraf Sanatının Sorunları.....	25
2.1.4. İlgili Yayınlar, Kurumsal, Teorik ve Estetik Görüşler	25
2.2. Fotoğraf Sanatından Örnek Fotoğrafların İncelenmesi.....	28
2.3. Sanatsal Fotoğraf Çekiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	30
2.4. Fotoğraf Sanatçıları.....	31
2.4.1. Fotoğraf Sanatçısının Nitelikleri.....	31
2.4.2. Yaratıcılık Özellikleri	32
2.4.3. Ünlü Fotoğraf Sanatçıları	32
2.5. Fotoğraf Sanatını Ülkemizde Yaygınlaştıran Kurumlar	33
2.5.1. Kulüpler	33
2.5.2. Dernekler	34
2.5.3. Sanat Kurumları.....	34
2.5.4. Özel ve Ticari Kuruluşlar	35
UYGULAMA FAALİYETİ	36
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	38
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	40
3. ÇEKİM SONRASI İŞLEMLERDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR.....	40
3.1. Manuel Fotoğraf Makinelerinde	40
3.1.1. Filmin Çıkartılarak Baskıya Verilmesi	40
3.1.2. Baskı Sonrası Fotoğrafların Kontrolü.....	40
3.2. Dijital Fotoğraf Makinelerinde	41
3.2.1. Bellek Kartındaki Görüntülerin Bilgisayara Aktarılması	41
3.2.2. Görüntülerin Kontrol Edilmesi.....	42
UYGULAMA FAALİYETİ	43

MODÜL DEĞERLENDİRME	46
CEVAP ANAHTARLARI.....	47
KAYNAKÇA	49

AÇIKLAMALAR

ALAN	Grafik ve Fotoğraf
DAL / MESLEK	Fotoğraf / Fotoğrafçı
MODÜLÜN ADI	Sanat Fotoğrafı
MODÜLÜN TANIMI	Sanatsal fotoğraf çekmenin kapsamı ve kullanım alanının anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Sanat fotoğrafı çekmek
MODÜLÜN AMACI	Genel amaç: Uygun ortam sağlandığında konuya ve ortama uygun sanatsal fotoğraf üretebileceksiniz. Amaçlar: <ol style="list-style-type: none">1. Sanat fotoğrafçılığını, dünyada ve ülkemizdeki durumunu kavrayarak, çekim öncesi gerekli hazırlıkları eksiksiz tamamlayabileceksiniz.2. Sanat fotoğrafını gezi yerinin özelliklerine ve kullanılacağı yere uygun olarak çekebileceksiniz.3. Sanat fotoğrafını gezi yerinin özelliklerine ve kullanılacağı yere uygun olarak yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Fotoğraf stüdyoları, dış çekim ortamları, sınıf, kütüphane vb. Donanım: Fotoğraf makineleri, objektifler, yardımcı ekipmanlar, aksesuarlar, ışık kaynakları, bilgisayar, tarayıcı, ışıklı masa, film saklama poşeti, yan bellek birimleri, fotoğrafla ilgili basın kaynakları, konuyla ilgili örnek fotoğraflar vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Sanat fotoğrafı ya da diğer alanlarda kullanılan fotoğrafların sınırlarını çizebilmek çok güçtür. Hangi amaçla olursa olsun bu durum, fotoğrafın iletişim kurma amaçlı olduğu gerçeğini yok edemez.

Fotoğraf, nerede ve hangi amaçla çekilirse çekilsin, sanatın öz değerlerini barındırıyorsa (estetik değer) sanat fotoğrafı olmaktan kurtulamaz.

Sanat fotoğrafı, bazen planlandığı türde çekimi yapılabildiği gibi bazen de planlanmadan anlık gelişen ortamlarla gerçekleşebilmektedir. Bazen anı fotoğrafı çekeriz de estetik değer yüküdür. Sahne, moda, reklam fotoğrafı çekeriz; ancak çekimini yaptığımız amacın dışında öyle bir an yakalarız ki estetik değerlerle yüklü, anlatımlı bir andır.

Gerçekte, sanat fotoğrafı, daima yaşamımızın içinde olmuştur. Sanatsal fotoğrafta temel olarak estetik değer önemlidir. Kompozisyon ve anlatım sanatsal fotoğrafın belki de temelini oluşturmaktadır.

Bu modülde, sanat fotoğrafı çekiminin, hangi ortamda, hangi araç gereçlerle, hangi tekniklerle yapılabileceğini öğreneceksiniz.

Sanat fotoğrafları çekerken teknolojik gelişmelerden yararlanarak uygulamada karşılaşılabileceğiniz sorunları azaltırken, çekim sonrası işlemler konusunda bilgi ve beceriye sahip olabileceksiniz.

Ayrıca bu modül size mesleki anlamda bilgi ve beceri kazandıracaktır. Edinmiş olduğunuz bilgi ve becerilerle sanat fotoğrafının özelliklerini kavrayıp sanatsal fotoğraflar çekebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, sanat fotoğrafçılığının, dünyada ve ülkemizdeki durumunu kavrayarak çekim öncesi gerekli hazırlıkları eksiksiz tamamlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ulaşabildiğiniz bütün alanlardan fotoğraflar toplayarak ışık, kalite ve doğal ortamlarını sorgulayıp fotoğrafların sanatsallığı ve etkileme biçimini rapor hâlinde sununuz.

1. FOTOĞRAFIN SANAT OLARAK KULLANIMI

1.1. Fotoğraf Sanatının Önemi

Söz konusu olan sanat fotoğrafı ise öncelikli olarak sanatın ne olduğunun sorgulanması gerekir.

Sanatı; sanatçının doğadan etkilendiği biçimi, var olan estetik birikimiyle yorumlayarak kullandığı teknik dille anlatımıdır, biçiminde tanımlamak mümkündür.

Sanatsal fotoğraf; sanatsal kaygılar taşıyan, estetik kurallara uygun fotoğraftır.

Fotoğraf; plastik sanatların, sayfalarca yazı ile anlatılamayacakları bazen tek kare ile anlatma imkânı bulabileceğiniz bir koludur. Fotoğraf, çekene de bakana da mutluluk verir.

Fotoğrafın getirdiği önemli yeniliklerden biri, fiziksel açıdan var olan, cereyan eden, duyu yetersizliğinden ötürü gözle algılanamayan pek çok nesne ve olayın tespit edilip çoğaltılması ve saklanması olmuştur.

Fotoğraf, bulunuşuyla birlikte, gerek bilimsel gerekse sanatsal çevrelerde bir kitle iletişim aracı olmuştur. Bu nedenle fotoğraf, sanat ve iletişim aracı olarak ayrı ayrı incelenmelidir.

Teknik arayışların ardından estetik arayışlar, fotoğrafın toplumsal yönünü ve işlevini de gündeme getirmiştir. Kısa zaman içinde fotoğraf, toplumun bilgilenmesini, gelişmesini, değişmesini ve iletişim kurulmasını sağlayan bir araç olmuştur.

Fotoğraf, hem bir faaliyet hem bir kitle iletişim aracı olarak kendine özgü kuralları olan, toplumda ve sanat alanında geçerliliğini koruyabilen bir sanat olarak çağdaş sanatların içinde yerini almıştır. Sanat dallarının birbirinden bağımsız olmadığı, artık tek başına ele alınmamaya başladığı günümüzde fotoğraf sanatı da diğer sanat dallarıyla birlikte kullanılmaktadır.

1.2. Fotoğrafın Diğer Sanat Dalları ile İlişkisi ve Diğer Sanat Dallarında Kullanımı

Fotoğraf, sadece mekanik ve teknik bir işlem değil, diğer sanat dallarıyla bütünleşmeye en yatkın etkinliklerden birisidir. Bütün sanat dalları arasında bir ilişki vardır ve bu ilişki, farklı sanat alanlarında kullanılan teknikler yoluyla her bir sanat alanının gelişimini, yaratılan eserleri ve birbirleri arasındaki ilişkileri bağları etkiler.

Estetik, sanat dallarını birbiriyle kardeş kılar. “Tüm sanatlar kardeştir, her sanat öbür sanatları aydınlatır.” der Voltaire. Fotoğraf sanatının grafik, resim, edebiyat, heykel, tiyatro, sinema gibi sanatlarla da karşılıklı ilişkileri söz konusudur.

➤ **Fotoğraf ve grafik**

Birçok sanat dalında olduğu gibi, fotoğraf ve grafik sanatı arasında da sınır çizme sorunu yaşanmaktadır. Grafik sanatı, yıllar boyu resimmiş gibi algılandı, sanki resmin bir alanıymış gibi faaliyet gösterdi. Teknolojinin gelişmesi sonucu grafik sanatının işlevi artınca resim sanatının sınırlarına sığamayacak kadar önem kazanıp büyümesi gerçekleşti. Kendi kimliğini taşıyan, kendi kural ve sınırları olan bir sanat dalına dönüştü. Bu aynı ilişki fotoğraf ve grafik için de geçerlidir. Yıllarca fotoğraf, grafiğin alanı, parçası gibi algılandı ve de öyle olduğu düşünüldü. Ancak son yıllarda gelişen teknoloji ve yeni gereksinimlerin ortaya çıkması sonucu fotoğraf, ayrı bir sanat dalı olduğunu süreç içerisinde kabul ettirmiş ve grafikten bağımsız çalışmaya başlamıştır.

Genellikle grafik tasarımlar yapılırken fotoğraf öğelerinden de yararlanıldığı için sanki grafik ve fotoğraf aynı şeymiş gibi kabul görmektedir. Hâlbuki grafik tasarım birçok görsel öğeyi tasarımın bir parçası olarak kullanabilir. Bu; fotoğraf, desen, illüstrasyon vb. olabilir.

Ancak grafik ve fotoğrafın yakın ilişkisi diğer tüm sanat dallarından daha fazla olmuş ve de olacaktır. Çünkü grafik tasarımların görsellik ve anlatım zenginliğini artırabilmek için fotoğrafa hep gereksinim duyulacaktır. Grafik tasarımda fotoğrafın birçok alanına ait fotoğraflar kullanılmaktadır. Grafik tasarımda da afiş, broşür, kitap kapağı, CD kapağı, vb. ürünlerin birçoğunda fotoğraflara gereksinim duyulmaktadır. Belki de sanat dalları arasında en çok ilişkide olan sanat dalları fotoğraf ve grafikdir.

➤ **Fotoğraf ve resim**

Fotoğraf-resim ilişkisi, başlangıcından günümüze kadar karşılıklı bir alışveriş olagelmiştir. Pek çok ressam, fotoğrafın keşfini büyük bir kuşku, korku ve şaşkınlıkla karşılamış, toptan reddedenlerden, ressamlığı bırakıp fotoğrafa yönelmeye kadar iki uça

farklı türden tepkiler olmuştur. Hatta bu keşfi “sanatın ölümü” şeklinde yorumlayanlar bile çıkmıştır. Ne var ki, bugün gelinen noktadan geriye doğru bakıldığında, fotoğrafın o güne kadar resmin tekelinde kalan gerçekçi resmetme işini üstlenerek ressamların bambaşka idealler peşinde koşmaları yönündeki etkisini de kabul etmek gerekir. Böylelikle ki, benzetme mantığından iyice uzaklaşan resim, karmaşık, esrarlı bir dil kazandırmıştır. Bu nedenle ünlü fotoğrafçı Edward Weston: “Ressam bunun için fotoğrafa derinden minnettar olmalıdır.” demiştir.

Binlerce yıllık resim geleneğinden yararlanan fotoğraf, görüntüsel söylemini başlangıçta resimsel bir temele dayandırmıştır. Bu anlayışın doğal bir sonucu olarak fotoğraf, neredeyse fiziksel ve kimyasal yollarla resim yapmaya çalışılan bir ortam olarak algılandı ve resim geleneğinin tüm biçimsel öğeleri fotoğrafa uyarlandı. Aralarındaki tek fark, kompozisyonların kuruluşundaki yapısal farklılık olarak kabul edildi. Resimde kompozisyonlar, tuval üzerine imgelerin yüklenmesi yani toplamsal bir anlayışla gerçekleştirilirken fotoğrafta, kadraj içerisindeki fazlalıkların atılması, yani çıkarımsal yöntemle kuruluyordu. Bu anlayışın izlerini, günümüzde de birçok fotoğrafçının çalışmalarında gözlemlemek mümkündür. "Ancak fotoğrafın gerçeklikle olan bağı, onu hiçbir zaman resme yaklaştırmaz, tersine, ondan uzaklaştırır. Bilinçli fotoğrafçılar kadrajlarında rastlantıya yer vermezler; neyi, nasıl ve neden çekeceklerini bildikleri için dünyanın hangi parçasının anlatımı güçlendireceğini de bilirler ve ona göre karelerini belirler."

➤ Fotoğraf ve sinema

Edward Muybridge'in 1880'de hayvanların hareketlerini belgelemek için çektiği fotoğraf dizileri, örnek olan dizilerden bir tanesidir (atın hareketlerinin birçok kamera ile birden çekilmesi) ve sinema kamerasının gelişmesine yardımcı olmuştur. Sinemanın temeli fotoğraftır diyen görüş, fotoğrafa ait özelliği de sinemaya aktarmıştır; bakış açısı, kompozisyon, derinlik, gerçeklik vs. Sesle birlikte sinema ve fotoğraf arasındaki farklar, benzerliklerden fazla olmaya başlamıştır. Sinemanın tek anlatım dilinin görsellik olmadığı, hatta görselliğin daha arka plana atıldığı sinema anlayışlarının varlığı düşünüldüğünde ve yakın zamanda sinemada uygulama alanı bulan teknik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda sinemanın fotoğraftan iyice koptuğu da söylenebilir.

Sinema ve fotoğraf arasındaki farklar şunlardır:

- Fotoğraf, dış gerçekliğin dondurulmuş halidir, dış zamana göndermeler yapar. Sinema ise kendi iç zamanına gönderme yapan hareketli bir süreçtir.
- Her fotoğraf kendi öyküsünü saklar. Ama bir tek fotoğraftan yüzlerce öykü yaratabiliriz. Sinema ise kendi öyküsünü süreç içinde açıklar.
- Fotoğraf anı yakalar. Sinema ise bir süreçtir.
- Fotoğraf ile nesnel bir ilişki kurulabilir. Bir nesne olarak fotoğraf ve karşısında onu görüp değerlendiren bir özne vardır. Sinemada ise özne sinematik zaman ve uzam içinde erir.

➤ **Fotoğraf ve edebiyat**

Her fotoğraf karesinin bir öyküsü vardır. Fotoğrafçı; giriş, gelişme, sonuç bağlamında görsel imgeleri kullanarak hikâyeyi anlatır. Her fotoğrafçının anlatacak bir hikâyesi vardır. Üretilmiş fotoğraflardan, onu tüketen insanlarca farklı birçok öykü çıkarılabilir.

Ünlü polisiye Türk romancısı Ahmet Ümit, basın fotoğraflarından ilham alarak parçaları bir araya getirip hayali sahneler üretmesi ile romanlarını oluşturduğunu savunmaktadır.

Fotoğrafın dili, sadece görsellikten ibaret değildir. İç topluma, çağa, mekâna ve bireylere ilişkin bilgilerle yüklüdür. Evrensel kurallarla dolu okumalar olduğu gibi yoruma açık fotoğraflar da vardır. Ancak değişmeyen gerçek, fotoğrafın bir dil yetisi oluşudur. Fotoğraf, yıllarca süren savaşın sonunda kendini ifade edebilen ve fotoğrafa bakan kişi tarafından da okunabilen bir dile, ortak kodlara sahip olabilmıştır.

➤ **Fotoğraf ve heykel**

Heykeltıraşlar çağlar boyunca “çamura”, “taşa”, “demire”, “tahtaya” şekil verdi; başka bir kimliğe dönüştürdü. Plastik sanatlar içinde üç boyutlu olması ile fotoğraftan ayrılan heykel, gerçekçi yönüyle fotoğrafa yaklaşır.

Fotoğraf ve heykel arasındaki ilişki, heykellerin fotoğraflarının çekilebilip sergilenebilmesi ve güzel sanatlar da dâhil, bu sanatı kendi adına benimsemiş kişilerin yaptıkları çalışmalarında fotoğrafı model olarak kullanmalarındadır. (Yakın çekim fotoğrafları özellikle portre çalışmalarında heykeltıraşa yardımcı olmaktadır.)

➤ **Fotoğraf ve tiyatro**

Metin, dekor, kostüm, makyaj, ses, efekt, ışık, aksesuar ve izleyici ile tiyatro, kolektifliği diğer sanat dallarına oranla daha çok içinde barındıran bir sanattır. Elbette, fotoğrafı da bunların arasında görmekte yarar vardır. Oyunun başarısı, tüm bu sayılan unsurların ortak başarısıdır. Hafızada kalma süresi en az olan, zamanla yarışan ve bir sonraki oyunla eskiyen bir sanat dalı olan tiyatro, aynı zamanda prodüksiyonu nedeniyle de pahalıdır.

Alkışladığımız, günlerce etkisinde kaldığımız nice oyunlar izleriz. Sonra hafızamızdan yavaşça silinmeye başlarlar. Çoğu zaman yüzlerini görünce anımsadığımız, isimlerini unuttuğumuz sanatçılar vardır. Ne duvarımıza astığımız ne de istediğimiz zaman dinlediğimiz bir sanat dalı değildir tiyatro. Yukarıda sayılan bileşenler oluşturulsa, kadro bir araya getirilse bile, o izlediğiniz oyunu bir daha izlememiz mümkün olur mu acaba? Fotoğraf da işte bu aşamada devreye girer. Bu sanat dalı, sahnelenen oyunun kalıcılığına, sonraki kuşaklara aktarımına yardımcı olur. Fotoğraf, değişmekte ve eskimekte olan zamanı durduran, dünü ve bugünü en iyi anlatan kalıcılığa sahiptir. Bu da sahne fotoğrafçılığının gelişmesi ile mümkündür. Her ne kadar sahne fotoğrafçılığı istenilen boyutta olmasa bile fotoğraf ve tiyatro, hatta tüm sahne sanatları arasında, yakın bir ilişki söz konusudur.

1.3. Fotoğraf Sanatının İşlevi

İnsan, gözünün algıladığı görüntüleri hafızasında gizlerken fotoğraf makinesinin değişik açılı objektiflerinin vizöre ulaştırdığı farklı tondaki ışıkları, film karelerinde sabitler. Bunlar kimi zaman sergilerde insanlara sunulurken kimi zaman da arşiv ya da albümlerde bekler.

Fotoğrafçılık birçok insan için vazgeçilmez bir hobi iken birçok insanın da geçim kaynağı durumundadır.

Dünyanın her yerinde anlaşılabilen ortak dillerden olan fotoğraf, bütün ulusları ve kültürleri bir araya getirerek insan ailesini birbirine bağlayan öğelerdendir. Siyasal etkilerden bağımsız kalındığında insanların özgür olduğu yerlerde yaşamı ve olayları doğrulukla yansıtır.

Fotoğrafın dili, sadece görsellikten ibaret değildir; iç topluma, çağa, mekâna ve bireylere ilişkin bilgilerle yüklüdür. Evrensel kurallarla dolu okumalar olduğu gibi, yoruma açık fotoğraflar da vardır. Ancak değişmeyen gerçek, fotoğrafın bir dil yetisi oluşudur. Fotoğraf yıllarca süren savaşın sonunda kendini ifade edebilen ve fotoğrafa bakan kişi tarafından da okunabilen bir dile, ortak kodlara sahip olabilmıştır.

Başkalarının umutlarını ve umutsuzluklarını paylaşabilmelerine izin verip siyasi ve toplumsal duruma aydınlık getirir. İnsanlığın ve insanlık dışılığın görgü tanığı olur.

Sanatın halka dayanma isteği, sanatçıların hiç bitmek tükenmek bilmeyen temel arzudur. Adeta bir ütopyadır. Çünkü sanatta kavrayış gerçek bir emekle çözümleme ister. Ancak halka dayanmayan sanatın yaygınlaşmadığı da sanat tarihinin yaşanmış, bilinen gerçeğidir. Fotoğraf sanatı, yalnız seyirlik bir sanat olmayıp geniş kitlelere büyük kavrayış kazandıran bir iletişim büyüsidür. Halka inme, halkla iletişim kurma konusunda en başarılı alanlardan biri de çağdaş fotoğraf sanatı olmuştur.

1.4. Fotoğrafın Sanat Olarak Üretimi ve Tüketimi

Fotoğraf bazen sosyal amaçlı, bazen bilinmeyi anlatmak, bazense gerçeği kanıtlamak, tanık olmak gibi görevler üstlenmiştir. Teknolojinin etkisiyle amaçları değişmiş, bazen yanlış kullanımlar sonucu fotoğraf, amacından saptırılmıştır. Ancak şu da bir gerçektir ki günümüzdeki kolaj (kes yapıştır) ve montaj gibi müdahaleci tavra rağmen teknolojik imge üretiminin fotoğrafı öldüremediği, insanların teknoloji yardımıyla da olsa ürettikleri fotoğraflara elleriyle dokunmaktan ve tüketmekten kendilerini alamadıkları ileri sürülebilir.

Fotoğraf pek çok farklı amaç için üretiliyor ve çok çeşitli ortamlarda da tüketime sunuluyor. Basında, tanıtımda, reklamda ve günlük hayatın pek çok alanında fotoğraf kullanılıyor. İşte bu alanların çoğunda fotoğraf kendisi olarak, fotoğraf olarak değil başka bir alanın nesnesi, aracı olarak kullanılıyor. Bu nedenle, biz gördüğümüz her fotoğrafı aynı kategoriye koyarsak ve hepsini de aynı türden fotoğraflar olarak değerlendirsek yanlırız.

Tüketim kavramı, aslında herhangi bir şeyin harcanıp ya da kullanılıp bitirilmesidir. Gel gelelim sanatta ve doğal olarak fotoğrafta tüketim biraz farklı bir içerik taşımaktadır. İki tüketim arasındaki ortaklık ise yararlanmak kavramı olmaktadır.

Sanatsal fotoğrafların tüketildiği alanların yalnız sergilerle sınırlı olmadığı da bir gerçektir. Özellikle internetin yaygınlaşmasıyla birlikte gereksinim duyan çok geniş kitlelere fotoğraf satışı yapılmaktadır. Özellikle grafik tasarımla ilgili çalışan sektör afiş, broşür, kitap kapağı vb. alanlarda fotoğraflar yoğun olarak kullanılmaktadır.

Sanat fotoğrafları, estetik kaygıyla sanatçısının özelliklerini taşıyarak üretilirken sergi ya da başka alanlarda kullanılarak tüketilebilmektedir. Ne amaçla üretilir ya da tüketilirse de ortak kaygı, toplumsal faydadır.

1.5. Fotoğraf Sanatının Dünyadaki Yeri ve Önemi

Fotoğrafçılık bir sanat dalı olarak dünyanın çeşitli yerlerinde gelişimini farklı yollardan gerçekleştirdi.

1.5.1. Fotoğraf Sanatının Tarihsel Gelişimi

İngiltere’de, 19. yy.ın iki akımı Romantizm ve Natüralizm 20. yy.da da devam etti. 1930’larda yeni bir tür, belgesel ve konulu fotoğrafçılık, “Picture Post” gibi haber dergilerinde boy göstermeye başladı. Almanya’da fotoğrafçılık ve fotomontaj politik ve sosyal propaganda için kullanıldı. Bauhaus’taki sanatçıların ve dekoratörlerin çoğu fotoğrafı ya bir öz açıklama aracı olarak kullanmışlar ya da desenlerin içine yerleştirmişlerdir. Avrupa’da dada ve sürrealist akımlar, birçok fotoğraf görüntüsü yaratmışlardır. 1917 Devrimi’nden sonra Rus aydınları fotoğrafçılığı önemli ve güçlü bir halk sanatı, bir eğitim ve propaganda aracı olarak görmüşlerdir.

ABD de Amerikan resimselliğinin doğuşunu görmüştür. Eduard Steichen gibi fotoğrafçılar, doğanın güzelliğine eğilmişlerdir. Fotoğrafsal biçimler resimdeki geleneklerden son derece etkilenmiştir.

1980-1985 yılları arasında fotoğraf, birçok bilim adamı ve fotoğraf eleştirmeninin inceleme konusu olduğunda karşımıza bu incelemeye konu olabilecek en az üç tür ilişki ortaya çıkmaktadır:

- Fotoğrafik görüntü ile ona konu olan nesne arasındaki ilişki,
- Fotoğrafik görüntü ile bu görüntünün oluşmasında devreye giren bireysel müdahale olgusu arasındaki ilişki,
- Fotoğrafik görüntü ile onu izleyenlerin beklentileri arasındaki ilişkidir.

Fotoğraf, bilim ile olan bağlarından dolayı uzunca bir süre sanat dalı olarak kabul edilmemiştir. Baudelaire, fotoğrafı sanat kabul etmediği gibi antisanat olarak değerlendirmiştir. Romantikler, fotoğrafın mekanik süreci içinde bilincin yer almadığı

sanısına dayanarak söz konusu ortamı ruhsuz ve kişiliksiz yani sanatçı egosundan yoksun olarak değerlendiriyordu.

“Yeni bir buluş olarak önceleri salt teknik ve araçsal işlevi olan bir etkinlik olarak düşünölmüş olan fotoğraf, zamanla araçsal işlevinin yanı sıra toplumu değıştirme, biçimlendirme, yönlendirme özelliği ve estetik ilişkisi fark edilerek 20. yy. başlarında da bir sanat dalı olarak kendini göstermeye başlamıştır. Fotoğrafın teknik bir sanat olmaktan çıkıp sanatsal bir ifadeye özgün bir dil yetisine kavuşması, fotoğraf mucitlerinin daha ilk yıllarda gösterdikleri üstün çabalarla mümkün olmuştur. Teknik olanakların gelişmesi ve fotoğrafın çoğaltılabilirlik özelliği (reprodüksiyon) kitle iletişimin oluşmasını sağlamıştır. 19.yy.a ait bilime inanma, bilime dayanma, aydınlanma felsefesinin toplumları etkilemesinin sonuçları pozitivist düşüncenin gelişimi, aynı zamanda fotoğrafın bilimsel olarak ele alınıp değerlendirilmesini de gündeme getirmiştir”

1.5.2. Dünyada Fotoğraf Sanatının Durumu

Kentleşme, sanayileşme ve modernleşme paralelinde “Kitle Kültürü” kavramı oluştu. Lonca üretiminden seri üretime geçiş, teknolojinin getirdiği kolaylıklar sayesinde olmuştur. Böylece ticari kaygılar, ürünün niteliği üzerinde bire bir etkili olmuştur. Oluşan kitle kültürünün dezavantajlarından biri, orijinalliği hedef alması gereken sanatın bile seri üretim yoluyla üretilmesidir. “Sanatın metalaşması, kitle kültürünün klasik sanatın en olumsuz (negatif) örneklerini bile içinde özümsemesine olanak vermiştir.” Ayrıca klasik üretimde tasarım, üretim ve tüketim aynı kişiler tarafından yapılırken baskı tekniklerinin, bu sanat araçlarının çeşitlenmesi ve gelişmesi, yeni iletişim olanaklarının doğması ile bu işlevler birbirinden ayrılarak ayrı birer uzmanlık dalı haline geldi. “Çağımız sanat yapıtında artık tasarım ve üretim birbirinden kopuk bir biçim aldı. Üç geleneksel işleme yeni bir işlev eklendi. Bu da dağıtım işlemidir”

Dağıtıma konu olan kitle kültürü sayesinde aynı anda farklı yer ve statüde olan milyonlarca insan tarafından tüketilen kitle ürünleri oluştu yani bir zamanlar seçkin bir çevrenin malı olan kültür, artık milyonların malı olmuştur.

Kitle kültürünün standart yapısı, bilinen konu ve tipleri durmadan tekrarlaması, ticarete kendine daha fazla yer bulmak adına niteliksiz, alt kültürün seviyesine göre ürünler üretilmesiyle sonuçlanmıştır. Bugün fotoğrafın bir kitle iletişim aracı olarak işlevlerinin yanı sıra, seri üretimle toplumun her kesimi tarafından sahip olunması ve sanattan çok zevk için kullanılabilir hale gelmesi, kültür seviyesinin düşmesi ile sonuçlanmıştır

Fotoğrafın olumsuz etkilerinin göröldüğü bir diğer alan cinsellik ve şiddetin fotoğraflanmasıdır. Kadınların, çocukların cinsel obje olarak kullanılması, şiddet yanlısı fotoğraflar, özel ve toplumsal yaşam alanlarının ortadan kalkmasına neden olmuştur. Cinsel özgürlüklerin kabulüyle bunlardan yararlanılarak cinselliğin istismar edilmesinin farklı şeyler olduğunun ayırımına varılmaya başlanmıştır.

Bugün photoshop ve benzer programlar sayesinde, üst üste bindirme pozlamaları, kolaj ve montaj görünümünde işler ve her türlü rötuş, bilgisayar kullanılarak kolaylıkla

yapılabiliyor. Ancak en önemlisi, teknolojinin kazandırdığı bu kolaylıklarla birlikte bu aracın nasıl kullanıldığı ve tüketildiğidir. Görselliğin gerçekliğin önüne geçtiği günümüz dünyasında geniş kitleler tarafından her gün tüketilen fotoğrafların, bireyleri yönlendirme, etkileme özelliği fotoğrafın propaganda özelliğini artırmaktadır.

1.6. Fotoğraf Akımları

20.yüzyılın ilk yıllarında Paris, modern sanatın merkezi durumuna gelmiş, sanatçılar da çalışmalarını bu kentte yoğunlaştırmışlardır. Dolayısıyla da birçok sanat akımı ve grupları ortaya çıkmıştır. Yüzyılın ilk yirmi yılında yer alan bütün modern akımlar, çok ayrıntılı ve gerçekçi düşünce yansıtma fikrini ortadan kaldırmayı amaçladılar. Bunun yerine iki boyutlu, kendine özgü kuralları olan yapıtlar ortaya çıkardılar.

20. yüzyılın başında yer alan Dinamizm, Kübizm, Fütürizm, Dadaizm ve Sürrealizm gibi akımlar içerisinde fotoğraf, çeşitli deneylerden ve denemelerden geçirilmiştir. Ressamlar ve fotoğrafçılar, ideolojik ve estetik düşüncelere bağlı oldukları akımların kurallarına ve amaçlarına uygun yapıtlar üretiyorlardı. Bu amaçla sanatçılar, “görsel deney” yapmak fikrinden yola çıkarak fotogram, optik bozmalar, solarizasyon, kolaj, florataj, fotomontaj yöntemleri gibi fotoğrafa müdahale teknikleri geliştirdiler. Bu yöntemlerle (müdahale teknikleri ile) de geleneksel görüntülerin değiştirilmesinde etkili oldular. Fotoğrafta müdahale, fotoğrafı resme benzetmek değil, soyut veya yarı soyut yeni fotoğraflar üretmeye yarar yeni bir kaynak olmuştur. Sanatçıların çoğu keşfedilen yeni işlemlerin inceliklerini öğrendiler ve geleneklerle nasıl bağdaştırılabileceklerini araştırdılar. Fotoğrafçılar, resimdeki gerçekliği tamamen bir kenara atarak netsizlik, hareketli görüntüler, çoklu pozlama gibi kamera teknolojisinin sağladığı olanakları yaratıcı bir biçimde kullandılar.

➤ **Empresyonizm’de Fotoğraf (İzlenimcilik)**

Doğadaki dış unsurların kişinin kendi içerisinde birtakım izlenim, duygusal iz bırakmasını savunan bu sanat ve edebiyat akımı 19. yüzyılda Fransa’da ortaya çıkmış ve bütün sanat dallarını etkilemiş bir akımdır. Bu akım içerisinde yer alan sanatçılar; doğayı, çevreyi olduğu gibi değil, dış unsurların görünüşünü değiştirmeden kendi izlenimleri yardımı ile tasarladıkları şekilde resme yansıtmışlardır.

İzlenimler, sanatçıdan sanatçıya geçeceği ve her sanatçı, eserinde kendi izlenimlerini anlatacağı için, meydana getirilen sanat eseri, onu meydana getirenin tam kişiliğini ortaya koyacaktır. Bu özellikleri dolayısıyla empresyonistler, kendilerini çevreleyen dış dünyaya karşı ilgisizdirler. Onların dile getirmek istedikleri, kendi iç dünyalarıdır. Empresyonizm’de objenin kendisi değil, uyandırdığı izlenimler önemlidir. Bu bakımdan realizmin karşıtıdır.

Bu yeni akımın öncüleri kendilerini kabul ettirebilmek için sayısız güçlüklerle karşılaştılar. 1874’te bir araya gelip bir fotoğrafçının atölyesinde bir sergi düzenlediler. Bu sergide adı katalogta “impression, soleil levant” (izlenim, güneşin doğuşu) olan Monet’in bir tablosu vardı. Tablo, bir limanın sabah sisleri arasından görünümüydü. Eleştirmenlerden birisi tablonun adını gülünç buldu ve tüm topluluktan “izlenimciler” diye söz etti.

Eleştirmenin bu ince alayı “gotik”, “barok” nitelendirmelerinin aşağılayıcı anlamı gibi unutuldu ve “izlenimci” diye adlandırılmaya başlandılar.

Fotoğraf için uzun duruşlar gerekiyordu ve fotoğrafını çekirmek isteyen herkes uzun süre kıvıldamadan durabilmek için katı bir tavır içine girmek zorundaydı. Taşınabilir fotoğraf makinesinin ve şipşak fotoğrafın gelişmesi, izlenimci resmin doğduğu günlere rastlar. Fotoğraf, beklenmedik açılardan çekilmiş rastlantısal görünümlerin güzelliğini bulgulamaya yardımcı oldu. Ayrıca fotoğrafın gelişimi sanatçıları ister istemez bulgulama ve deney yolunda daha iyiye itecekti. Bir mekanik buluşun daha iyi ve daha az masrafla yapabileceği görevi resmin yerine getirmesi gerekli değildi artık. Geçmişte resmin yararlı birçok iş için kullanıldığını unutmamalıyız. Örneğin, bir soylunun imgesini geleceğe aktarmakta veya bir kır konağının görünümünü tespit etmekte kullanılıyordu. 17. yüzyılda bir Hollandalı ressam, soyu tükenmekte olan “Didus ineptus” kuşunun resmini yapmasaydı bugün bu kuşu bilemezdik.

19. yüzyılda fotoğraf, resmin görevini yüklenmek üzereydi. Fotoğrafın bulunmasından önce belirli toplumsal yeri olan hemen herkes yaşamında hiç olmazsa bir kez portresini yaptırıyordu. Şimdi ise bir ressam arkadaşına yardım etmek veya onu desteklemek dışında kimse bu eziyete katlanmak istemiyordu. Bu yüzden sanatçılar yavaş yavaş fotoğrafın giremeyeceği alanları bulgulamak zorunda kaldılar.

➤ **Fütürizm’de Fotoğraf**

Fütürizm, 20. yüzyılın başlarında bir grup İtalyan sanatçısının filozofik, politik ve artistik ilkeler ve kavramlara göre oluşturdukları, niteliği ve amacı belli bir sanat hareketidir.

Fotoğraf 1.1: Sanat fotoğrafı örneği

(Fotoğrafçı: Giacomo BALLA)

Fotoğraf 1.2: Sanat fotoğrafı örneği

(Fotoğrafçı: Giacomo BALLA)

Fütürizm, geçmişin reddi ve çağdaş dünyanın anahtar kavramları olan Dinamizm, hız ve makineleşme gibi teknik gelişmenin benimsenmesine dayanan bir sanat akımıdır. Sözcük anlamı “gelecekçilik” olan bu akım 1909 yılında Paris’te Marinetti tarafından Figaro gazetesinin 20 Şubat 1909 tarihli sayısında yayımlanan ilk manifesto ile doğmuştur. 1900’lü yılların başında hızlı bir teknolojik ve toplumsal değişim süreci başlamıştır. İnsanlar bu ilerlemeye ve gelişmeye dayanarak mücadeleciler, saldırgan, etken ve devingen bir kişiliğe bürünmüşlerdir.

Fütürizm, siyasal eğilimi belirgin olan en önemli sanat akımlarından biridir. Bu akım, İtalya'nın geçmişin ezici ve bunaltıcı ağırlığından kurtulmasını amaçlamaktadır. Akımın müzelerine, akademilere ve eski Roma'yı öven geleneksel kurumlara başkaldıran militanca bildirgesiyle manifesto tahrip edici (ikonoklastik) bir yönü vardır. Fütürizm; şiir, roman, oyun, heykel, müzik, fotoğrafçılık, film, basımcılık ve mimarlık sanatlarını kapsayan bir akım olmuştur. Akımın iletisi ve adı, fütürist sanatın kendisinden önce ortaya çıkmıştır. Akıma göre konular, açıkça, kentsel ve endüstriyel çevreden seçilmeliydi. Ayrıca devrim olarak yorumladıkları hız kavramı vardı. Yaşantılarının çoğaltılmış ve parçalanmış bir biçimde betimlenmesi söz konusuydu. Bu da üst üste ve saydam bir betimleme; uzak, yakın, hareket eden, duran, görünen ve anımsanan nesnelerin birbirine karışması demektir.

Fütürist bir sanatçı olan Giacomo Balla'nın yapıtları, daha çok eylemin doğrudan doğruya sezgisel yanları üzerinde odaklanıyordu. Uzun süre fotoğrafla uğraşan Balla, bir olayın art arda gelen evrelerini tek tek bir görüntüymüş gibi saptayan “kronofotoğraf” tekniğinin, hareketi çözümleyişinden açıkça yararlanmayı amaçlıyordu. “Keman Yayının Ritimleri (1912)” adlı fotoğrafta her şey kronofotoğrafta olduğu gibi görülür. Kemancının sol eli, kemanın kendisi ve yay birçok konumdayken geride sütun başlığı üzerindeki taş taban değişmez bir biçimdedir. Ayrıca Balla fotografik hareket analizi çalışmalarından yola çıkarak yapıtlar vermiştir.

**Fotoğraf 1.3: Sanat fotoğrafı örneği
(Fotoğrafçı: Giacomo BALLA)**

**Fotoğraf 1.4: Sanat fotoğrafı örneği
(Fotoğrafçı: BRAGAGLIA)**

Fütürist sanatçılardan Bragaglia'nın “Fotodinamizm” olarak adlandırdığı fotoğraf çalışmaları da oldukça önemlidir. Bragaglia, hareketin dinamik kaydını gerçekleştirmek amacıyla uzun poz süreleri kullanmaktaydı. Fütürist sanatçılar arasındaki tek fotoğrafçı olan Bragaglia'nın “fotodinamizm” çalışmalarında amacı, zamanındaki birçok sanatçı gibi, hareketin karmaşıklığını, ritmini, gerçeği ve maddelleşmekten ayrılmayı yansıtan görüntüler üretmektir. Fotoğraflarındaki insanlar, iç mekânlarda basit hareketler yaparlar. Siyah fon önünde tek bir figür vardır. Onun hareketi farklı aşamalar ve düzensiz aralıklarla gösterilir, arada da hareketin oluşturduğu netsizlik örnekleri görülür. Ona göre, fotoğraflarda hareketlerinden dolayı netsiz çıkan aydınlık yüzeyler, ışığın hareket olarak rol almasının sonucuydu. O, hareketin sürekliliğine önem veriyordu ve hareket eden bir cismi belli aralıklarla dondurarak net olarak göstermek yerine, hareketin biçimini saptamak, çizmek istiyordu.

Fütürizm, özetle sanata dinamizm (hareket ve hız) getirmeyi amaçlamıştır. Sanatın estetik öğeleri olan “ahenk” ve “güzel” gereksiz sayılmıştır. Ancak fütüristler, kendilerine özgü yeni bir biçim dili yaratamamışlardır.

➤ **Ekspresyonizm’de Fotoğraf**

Fransızca “expression (ifade)”dan türetilmiş bir sözcüktür. “İfadecilik” anlamına gelir. Naturalizm, Akademiizm ve Empresyonizm’e bir tepki olarak resim, grafik ve heykel alanlarında ortaya çıkmış bir sanat görüşüdür. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk ya da Anlatımcılık); güçlü duyguların, çizgilerin veya renklerin abartılı ve çarpıtılmış biçimde kullanılması yoluyla anlatıldığı bir sanat yöntemi olarak tanımlanabilir.

Fotoğraf 1.5: Sanat fotoğrafı örneği
(Fotoğrafçı: WOLS)

Fotoğraf 1.6: Sanat fotoğrafı örneği
(Fotoğrafçı: WOLS)

Akım 1900'lerin başındaki Alman sanatında en güçlü şekline ulaşmıştır. Duygusal ve öznel bir dünya görüşüyle belirlenen bireysel ilişkiler en güç, en kaygılı, en acılı ya da trajik yanlarıyla Ekspresyonizm’ in özünde yer alır. Sanatçının kişiliği ve yaşamı yapıtıdan ayrı düşünülemez. Sanatçı; toplumun ve toplumsal yaşamın, aşkın, ölümün karamsarlıklarıyla bunalan insanın yazgısını dile getirmeye çalışır ve sanatçının kişisel yaşamı ile sanatı özleştirir.

Ekspresyonist fotoğraf sanatçılarından birisi Wols' tur. Asıl adı Alfred Otto-Wolfgang Schulze olan Wols' un, akımın etkisinde kalarak yaptığı “Ohne Titel” başlıklı 10 fotoğraflık çalışmasında, bebeklerin bozulmuş görüntüleri yer almaktadır. 1923-1924 yıllarında Otto Dix ve George Grosz ile birlikte çalışan bir diğer fotoğrafçı da Hans Bellmer'dir. Bellmer, daha çok deforme edilmiş bebek fotoğraflarıyla tanınmıştır. Fotoğraf çalışmalarında hem sürrealist hem de ekspresyonist boyut birlikte görülür. Bellmer, “La Poupee” (Bebek, 1936) adlı 10 adet fotoğrafının yer aldığı bir fotoğraf albümü çıkarmıştır.

➤ **Dadaizm’de Fotoğraf**

Dada akımının adına ilişkin çeşitli ve çelişkili bilgiler vardır. Örneğin, Fransızcadaki “tahta at” sözcüğünden alındığı ve “dada” sözcüğünün ilk kez Zürih’te 8 Şubat 1916 günü “Terrasse” kahvesinde Tristan Tzara’nın ağzından çıktığı ve dadacıların toplanma yeri olan “Cabaret Voltaire”de üç Alman sanatçı Hugo Ball, Hans Arp, Richard Hulsenbek ile Marcel Janco'nun yer aldığı bir toplantıda Romanyalı Şair Tzara'nın “Larousse” sözlüğünden bir

rastlantı sonucu bulunan “dada”yı ilan ettiği ve yine bu akımın 1915 yılında Raoul Hausmann tarafından ortaya konulduğu belirtilmektedir.

Fotoğraf 1.7:
(Fotoğrafçı: George Grosz)

Fotoğraf 1.8:
(Fotoğrafçı: Alfred Stieglitz)

Fotoğraf 1.9:
(Fotoğrafçı: Alfred Stieglitz)

Her türlü sanat, bu arada dönün öncü sanatı ve özellikle Ekspresyonizm, savaş çarkının bir parçası olmakla suçlanıyordu. Sembolizm'e, Fütürizm'e ve Ekspresyonizm'e karşı kaleme alınan bildiriler, özel hedeflere yöneltilen saldırılardı. Dadacı bildirge ve sloganlar, 20. yüzyılın başlarında burjuva sınıfına ve bu sınıfı ayakta tutan ideolojilere, ahlaki, sanatsal ve felsefi üst yapı kurumlarına karşı sürekli ve kesin bir ayaklanmayı amaçlıyordu.

Dada, gerçek anlamda uluslar arası özelliğe sahip ilk sanat hareketidir. 1915-1922 yılları arasındaki gelişim sürecinde, dadacıların Avrupa ve Amerika'daki çeşitli sanat dallarını içeren etkinliklerinden başka 1950'lerde ve ondan sonraki dönemlerde “happenings” olarak nitelenen, doğaçtan gösterilerin de dada hareketlerinden kaynaklandığı kabul edilmektedir.

New York'ta dada hareketleri, fotoğraf sanatçısı Alfred Stieglitz'in gerçekliği ya da realite dünyasını, olduğu gibi kaydetmenin ötesinde birtakım girişimleriyle başlamıştır. Stieglitz'in çerçevesinde toplanan genç fotoğrafçılar “Camera Work” (Fotoğraf-Alıcı Aygıt Sanatı) adlı bir dergi çıkarırlar. Stieglitz, yeni ve devrimsel olan her şeye karşı büyük bir duyarlılığı olan bir insandır. Grubunda Batı Avrupa sanatının yansımaları açıkça görülür. “291” adlı galerisi aracılığıyla yaygınlaştırılan bu yeni anlayış ve düşüncelerin savunucuları olan sanatçılar, Amerikan sanatında merkezi bir rol oynamaya başlamıştır.

Dadaist sanat içinde uygulanan ve daha önceki fotomontajlardan farklı olarak denenilen yöntemler fotomontaj ve kolaj teknikleridir. İlk uygulanan fotomontajlarda genellikle birden fazla negatif bir araya getirilerek montaj yapılırken dadaist sanat içinde hem birden fazla negatif kullanılıyor hem de çeşitli dergi, gazete, reklam afişleri ve atıklar vs. gibi birçok malzeme kes-yapıştır yöntemiyle kullanılarak fotomontaj uygulanıyordu.

Fotomontaj, Berlin dadacıları John Heartfield, George Grosz ve Raoul Hausmann'ın reklamlardan ve gazetelerden elde ettikleri, onları çeşitli biçimlerde orijinal olarak geliştirdikleri ve dadaist sanat içinde en çok kullanılan bir fotoğraf tekniğidir. Bu sanatçılar, terim olarak “çalışmayı bir araya getirme yapılandırma” anlamında “fotomontaj” sözcüğünde birleşmişlerdir. Amaçları hayali olanla çeşitli zamanlarda yaşanan gerçekleri bir araya getirmektir.

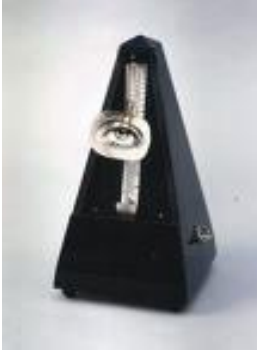
1922' lerde Grosz ve Heartfield, yapıştırma resim (kolaj) alanında iş birliği yapmaya başladı. Kolajlarında fotoğraf görüntüleri de kullanıyorlardı. Heartfield, savaştan sonra propaganda amacıyla kullandığı fotoğraflarla ün yaptı. Kamerayla elde ettiği görüntüleri, öğretici sanatında hammadde olarak kullanıldı. Yan yana ve üst üste getirilen görüntüler, içeriğinin gerçekliği yüzünden herhangi bir iletiyi büyük bir çarpıcılıkla aktarabiliyordu. Bu yöntemde bir fotoğraftan kesilen parçalar, zemin olarak kullanılacak bir başka fotoğrafa yapıştırılır ve yeni fotoğraf görüntüsü elde edilir. Fotomontaj, izleyicinin ilgisini çekmenin dışında politik ve toplumsal değeri olan güçlü tepkiler yaratmak için de kullanılmaktadır. Örneğin Heartfield, özenle yaptığı fotomontajlarıyla Nazi Almanyası'nda tırmanan terörü kınarken alanın da ilk örneklerini vermiştir. “Mutlu Filler” adlı yapıtı bu konuda çarpıcı bir fotomontaj örneğidir.

Dada, savaş ve savaş sonrası ortamın yarattığı bunalım içinde bir çılgınlık gibi görünmüş ve sanat tarihinde bir kargaşa ve anarşi olayı olarak nitelenerek kısa zamanda unutulmuştur.

➤ **Sürrealizm’de Fotoğraf**

Sürrealizm, 1920'li yılların başında Fransa'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Dadaizm gibi Sürrealizm de bir felsefi akım olarak ortaya çıkmıştır. Sürrealizm, kapitalist toplumun buhranının karakteristik bir ifadesidir. Felsefi kökleri; sanatı, erotizmin ürünü ve fonksiyonu olarak gören Freud' un “sübjektif idealist teorisinde” yatar. Sürrealizm'e göre sanatın içeriği, cinsel güdülerle ölüm korkusu ve yaşama içgüdülerinden gelir. Sürrealizm; rüyanın, içgüdünün, arzunun ve başkaldırmanın üstün bir güç olduğunu öne sürer; mantıksal, ahlaksal ve sosyal her türlü kalıplaşma ve düzene karşı çıkar.

Andre Breton, yeni bir dünya kurulması olasılığının tamamen göz ardı edildiği gerekçesiyle dadacılıktan uzaklaşmaya başlamış ve 1924 yılında “Manifesto Du Surrealisme”i (sürrealizm manifestosu) yayımlamış; Apollanaire de akımın başlamasından bir süre sonra adını koymuştur: Sürrealizm.

Fotoğraf 1.10:
(Fotoğrafçı: Man Ray)

Fotoğraf 1.11:
(Fotoğrafçı: Man Ray)

Fotoğraf 1.12:
(Fotoğrafçı: Man Ray)

Fotoğraf 1.13:
(Fotoğrafçı: Man Ray)

Sürrealizm' in özelliği, öncelikle olağanüstü bir düş kurma makinesi olmasıdır. Bu düş kurma gerçekliği, her gün gördüğümüz bir şeyin anlamını aşacak güçte bir şeyler yaratma isteğidir. Sürrealistler, özellikle Freud' un yazılarıyla, bilimsel kitaplarla haşır neşir olarak çocuk olan veya vahşi olanın baskın çıktığı kuramlarla ilgilendiler ve bu kuramlardan etkilendiler. İşte bu düşünceye dayanarak da sürrealistler, sanatın hiçbir zaman uyanık aklın bir ürünü olamayacağını ileri sürmüştür. Onlara göre akıl, yalnızca bilimi verebilirdi, sanatı ise akıldışı. Bu nedenle sürrealistler, bilinç dışının derinliğindeki şeylerin ortaya çıkabileceği akıl durumlarını aramaya başlamışlardır.

Sürrealist sanatın dünyası, bilinçaltının karanlık dünyasıdır. Donuk bir ışık altında uzayıp giden boşluklar, ölü kentler, kararmış ağaç kütükleri, fosilleşmiş kuşlar, teller, hurda yığınları (Max Ernst), makine insanlar, manken ve heykeller (Dali, de Chirico) sürrealist resimlerde en çok rastlanan motiflerdir.

Bilinçaltında yer alan sürrealist görüntüler, hayaller ve fantezilere dayanarak maksimum gerçeklik ve ayrıntı ile ifadelendirmeye çalışılır. Bu ifadelendirme biçimi, fotoğrafı en uygun medya haline getirir. Ayrıntıyı kaydedebilme yeteneğiyle sağlanan, inandırıcılıkla doğruluk sanısı yaratılıp fanteziler gerçekmiş gibi algılanır. Gerçek ve fanteziyi birleştiren, bu yolla kusursuz gerçeklik içinde yayılmış bir biçimde, sürrealist nesnelere bulunur. Sürrealizm' de her şey mümkündür. Sürrealist fotoğraflar, şiir ve oyunlarda olduğu gibi imkânsız gerçek yapar. Gökyüzünde çatlaklar olabilirken tek başına duran bir pencere camına, olması gerektiği yerdeki görüntü yerleştirilebilir. Bu yüzden sürrealist görüntüler, akılcı olmayabildiği gibi itici de olabilirler.

Sürrealist fotoğrafçılar, slaytları sandviç yapma, superpozeler, ön / arka projeksiyonlar gibi birçok yeni tekniği kullanarak birden çok görüntüyü çok doğal bir biçimde birleştirebilmektedir. Ayrıca pistole veya diğer boyama teknikleri ile görüntüler renklendirilebilmektedir. Boyama dışında Sürrealizm'e hizmet eden bir başka yaklaşım ise yalın fotoğraf tekniklerinden yararlanıp günlük yaşamın içinde sürrealist görüntüler yakalayıp soyutlamaktır.

Akımın önde gelen fotoğrafçıları Man Ray ve Laszlo Moholy-Nagy, fotoğrafta birçok yeni teknik kullanarak sürrealizme özgü, akımın özelliklerini taşıyan çalışmalar yapmışlardır.

1.7. Sanatsal Fotoğraf Çekimi Öncesinde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Fotoğrafçılık; sanıldığı gibi salt “teknik bir süreç” değildir. Fotoğraf “çok kısa zaman diliminde” görüntüyü kaydetme; akışkan bir yaşam anının dondurulmasıdır. Üretilmiş nesnenin durağan olması, hatta durağan bir pozda izlenmesi, fotoğrafı basit bir teknik operasyon çalışmasına çevirmez. Çünkü kadrajlanmış her kare; bilme, öğrenme, deneme, yakalama vs. olarak gelişen geçmiş süreçler zincirinin sonucudur. Başlangıcından itibaren kuramsal, gözlemsel, eleştirisel, deneysel gelişme süreci, fotoğraf diliyle kendini anlatacak birey şu nitelikleri kazanır. Doğal olarak da sanatsal fotoğraf çekimi yapan birey aşağıdaki sıralanan niteliklere dikkat etmeli ya da o niteliği kazanmış olmalıdır.

- Etkili görüntüyü bulma; görüntünün hedef kitleyi ne kadar, nasıl ve ne ölçüde etkileyeceğinin bilincine ulaşmak
- Zamanındalık; görüntü kaosunda, sadeleştirip düzen içinde o anı seçip sade bir düzenle yakalamak
- Yöresellik; içinde yaşanılan, doğulan kültür ve doğa değerlerinin öneminin, evrensel olacağına bilincine varmak
- Sıra dışılık; bilinen, kanıksanan bir gerçekliği bile farklı bir düzenlemeyle, tasarımla, sunumla, “yeni” olarak yorumlama çabasına ulaşmak
- Çatışma; görüntüde temel, öz dramayı yakalamak
- İlgi; ilgiyi, çekiciliği sağlayan görüntünün, açığı, uzaklık, yükseklik kesme, ışık ve içerik değerlerini sezme
- Görsel düzenleme; kadraj, bir biçimler kaosundan seçmedir. Görüntü kirliliğinden ve gürültüsünden yalın olanı çerçeveleyebilmek, etkin kompozisyonu yakalamak
- İnanırlık; fotoğrafın bilgilendirme ve inandırma niteliğinde gerçeği izleme, güvenini verecek etik ve estetik değerlere ulaşmak
- Çağırıştırma; görüntünün, içeriğinin edilgen olmayan, eş zamanlı yan anlamlar verecek tasarımlama gücüne erişmek
- Oradalık; izleyenin görüntüyle özdeşleşmesini sağlayacak, orada olma duygusunu verecek görüntüyü sunmak
- Tutarlılık; biçim, renk, doku, ışık değerlerinde süreklilik kimliğine ulaşmak
- Biçim (tarz); özel, özgün bir anlatı diline ulaşmak
- Seçme, çekme ve sunma; Bireyin kendisiyle barışık duruma gelmesini, kendini sevmesini de süreç içinde oluşturur.
- İçerik (öz-anlam); her varlık bir öze, içeriğe daima sahiptir. Farklı, yeni, çekimli içeriği bulmak
- Felsefe; felsefe varlığın, gerçeğin yansımasıdır. Görsel gerçeklik, gerçeğe erişim, yüceliğin edinilmesini sağlar.

Her deklanşöre basış, her an, her ışıpta “dans”, iç içe süreçlerle, bireyde “sıra dışı” bireysel yetenekler, nitelikler geliştirir. Bu, fotoğrafının salt bir deklanşöre basma mekanikliği olmadığını gösterir.

Geçmiş süreçlerin kazandırdığı tasarım refleksi ya da o an geliştirilmiş görsel zekâyla tasarımlama ve süreçler, sonunda açığa çıkar. Kişi nerede olması gerekiyorsa, orada bulunmayı “estetik bir güdü-dürtü” refleksi olarak edinir. Bu ise bireysel varoluş kazanımının en görkemli göstergesi olur.

1.7.1. Konunun Belirlenmesi

Fotoğrafın yapısı konunun seçimine göre bir nitelik kazanır. Bu konuların görüntülenmesinde uygulanan yöntem ve konuların oluşumları sanatsal işlevi etkiler. Bu nedenle her fotoğrafın bu denli etkinlik kazanmasına yardım eden özelliği, anlatımında evrensel bir nitelik taşımasıdır. Bu evrensellik, fotoğrafın her toplumda ve her yapıda rahatlıkla anlaşılmasını sağlar. Fotoğrafın, kendisine görsel sanatlar içerisinde bu kadar çabuk bir yer edinmesinde ve etkinliğini kabul ettirmesinde evrensel bir dilinin olmasının rolü büyüktür.

1.7.2. Gerekli Malzeme ve Araç Gereçlerin Hazırlanması

Sanatçıları bir diğerinden ayıran temel özelliklerinden bazıları anlayışları, kullandığı teknik, kullandığı malzeme ve malzemeyi kullanım biçimleridir. Fotoğraf sanatçılarının kullandığı temel malzemeler; fotoğraf makinesi, objektifler, filmler ve aksesuarlardır. Bunların nasıl, nerede ve ne biçimde kullanılacağı genel olarak sanatçının seçimi ve tercihi ile sınırlıdır. Buna hangi ortamda, hangi film ya da hangi objektif kullanılacağı gibi örnekler verilebilir. Sanatçının yaklaşımı ve yorumu doğrultusunda malzeme kullanımı değişebilir. Ancak genel olarak malzeme kullanımına bakılacak olursa malzeme konuya uygun objektif seçilmelidir.

Objektif kadar önemli olan bir başka faktör de makinenin içine konulacak filmin karakter ve performansıdır. Kuvvetli ışıklarda düşük asalı filmler, karanlık mekânlarda ve hareketli konularda ise yüksek asalı filmler seçilmelidir. Gün ışığı film kullanırken yeterli ışık gücüne ulaşmak gerekir. Zoom objektifler genellikle objenin ve fotoğraf çeken kişinin hareket halinde bulunduğu durumlarda daha çok işe yarar.

UYGULAMA FAALİYETİ

Dünyada ve Türkiye’de fotoğraf tarihini ve akımlarını araştırınız.

Araç gereç ve ortam: Kütüphaneler, dergiler, internet, fotoğraf dernekleri

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Dünyada fotoğrafın tarihi hakkında bilgi toplayınız.	➤ Kütüphanelerin kaynaklarından yararlanabilirsiniz.
➤ Sanatsal fotoğraf kavramının ne ifade ettiğini araştırınız.	➤ Sanatsal fotoğraf ile ilgili yazılan makalelerden yararlanabilirsiniz.
➤ Ülkemizde hangi fotoğraf sanatçısının hangi akımdan etkilendiğini araştırınız.	➤ Fotoğraf dergilerini gözden geçirebilirsiniz. Fotoğrafları sanatçısına göre inceleyebilirsiniz.
➤ Fotoğrafın en çok nerelerde tüketildiğini öğreniniz.	➤ Sergileri, basını ve fotoğrafın girdiği tüm alanları inceleyebilirsiniz.
➤ Fotoğrafın olumsuz etkilerinin görüldüğü alanları inceleyiniz.	➤ Bu konuyla ilgili basında çıkan haberleri takip edebilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Sanatsal fotoğraf kavramını öğrendiniz mi?		
2. Ülkemizde fotoğraf sanatçılarının hangi akımlardan etkilendiklerini incelediniz mi?		
3. Kütüphanelerden fotoğraf ile ilgili kaynaklara ulaşabildiniz mi?		
4. Fotoğrafların basında ve sergilerde nasıl tüketildiklerini araştırdınız mı?		
5. Fotoğrafın olumsuz etkilerini gözlemlediniz mi?		
6. Fotoğraf ile resim arasındaki ilişkiyi öğrendiniz mi?		
7. Fotoğrafın grafikten ayrılma şartlarını araştırdınız mı?		
8. Akımları inceleyip size en uygun akımın hangisi olduğunu arkadaşlarınızla tartıştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Fotoğraf, nesneden yansıyan ışığın duyar kart üzerinde bıraktığı izdir.
2. () Fotoğrafın bulunuşuyla birlikte, fotoğraf gerek bilimsel gerekse sanatsal çevrelerde bir kitle iletişim aracı olmuştur. Bu nedenle fotoğraf, sanat ve iletişim aracı olarak birlikte incelenmelidir.
3. () Fotoğraf, sadece mekanik ve teknik bir işlem değil, diğer sanat dallarıyla bütünleşmeye en yatkın etkinliklerden birisidir.
4. () Bütün sanatlar arasında bir ilişki vardır ve bu ilişki, farklı sanat alanlarında kullanılan teknikler yoluyla her bir sanat alanının gelişimini, yaratılan eserleri ve birbirleri arasındaki bağları etkiler.
5. () Fotoğraf-resim ilişkisi, başlangıcından günümüze kadar karşılıklı bir alışveriş olagelmıştır. Pek çok ressam, fotoğrafın keşfini büyük bir sevinç, coşku ve hayranlıkla karşılamıştır.
6. () Fotoğraf, dış gerçekliğin dondurulmuş hâlidir, dış zamana göndermeler yapar. Sinema ise kendi iç zamanına gönderme yapan hareketli bir süreçtir.
7. () Sürrealizm; rüyanın, içgüdünün, arzunun ve başkaldırmanın üstün bir güç olduğunu öne sürer; mantıksal, ahlaksal ve sosyal her türlü kalıplaşma ve düzene karşı çıkar.
8. () Fotoğraf sosyal olmayı sağlamak, bilinmeyeni anlatmak, bazense gerçeği kanıtlamak, tanık olmak gibi görevler üstlenmez.
9. () Fotoğrafın dili, sadece görsellikten ibarettir. İç topluma, çağa, mekâna ve bireylere ilişkin bilgiler taşımaz.
10. () Fotoğraf, pek çok farklı amaç için üretiliyor ve çok çeşitli ortamlarda da tüketime sunuluyor.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

11. sanatçının doğadan etkilendiği biçimi, var olan estetik birikimiyle yorumlayarak, teknik bir dille anlatmasıdır.
12. Genellikle grafik tasarımlar yapılırken öğelerinden de yararlandığı için sanki grafik ve aynı şeymiş gibi kabul görmektedir.
13. geçmişin reddi ve çağdaş dünyanın anahtar kavramları olan dinamizm, hız ve makineleşme gibi teknik gelişmenin benimsenmesine dayanan bir sanat akımıdır.
14. tüketildiği alanların yalnız sergilerle sınırlı olmadığı da bir gerçektir.
15. Fotoğrafları iyi ya da kötü yapan çeşitli etkenler vardır. Fotoğrafın güzelliğinde, teknik kadar kişinin yaptığı işi de rolü büyüktür.
16. Genellikle grafik tasarımlar yapılırken fotoğraf öğelerinden de yararlandığı için sanki ve fotoğraf aynı şeymiş gibi kabul görmektedir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, sanat fotoğrafını gezi yerinin özelliklerine ve kullanılacağı yere uygun olarak çekebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ülkemizde faaliyet gösteren fotoğraf kuruluşlarıyla iletişim kurup ellerindeki sanatsal fotoğraf örneklerinden yararlanarak bir dosya oluşturup sınıf ortamında sunum yapınız.

2. SANAT FOTOĞRAFI ÇEKİMİ

2.1. Türkiye’de Fotoğraf Sanatı

2.1.1. Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de fotoğraf sanatı tarihini; Cumhuriyet Öncesi Dönem, Cumhuriyet’in ilk yılları, 1930’lu, 1940’lı, 1950’li, 1960’lı, 1970’li, 1980’li, 1990’lı yıllar olarak onar yıllık dilimler hâlinde inceleyebiliriz. Çünkü her yıl, kendi içinde fotoğraf sanatının gelişimini etkileyebilecek bir ilke imza atmıştır.

Cumhuriyet Öncesi Dönem: 1900’lü yılların başı, fotoğrafın faaliyete başladığı yıllar olarak tanımlanabilir. Fotoğrafın 1900’lü yıllarda henüz Müslümanların eline yeni geçtiği bilinmektedir. Fakat ne yazık ki bu yıllarda geleneklerin ve dinin getirdiği baskılar nedeniyle Türk fotoğrafları, İstanbul dışındaki Batı stüdyolarına itilmiştir. Türkler ilk kez Osmanlı İmparatorluğu’nda Selanik, İzmir gibi kentlerde fotoğrafla uğraşmışlardır. Bunların en önemlileri Hanya’da Salih Bey ve Girit’te Rahmizade Bahaeddin Bediz’dir.

Türkiye’de Cumhuriyete gelene kadar, fotoğraf geleneğinin kurucusu sayılabilecek bir isim de Aşil Samancı’dır. Aşil Samancı; fotoğrafçılığı, Abdullah Kardeşler’den (Freres) öğrenmiş ve zamanla, “Apollon Fotoğrafhanesi” ile Bogos Tarkulyan’ın kurduğu “Febüs Fotoğrafhanesi”nin ve “Abdullah Kardeşler Fotoğrafhanesi”nin karşısına çıkan ilk rakip olmuştur. “Febüs”, “Hünkâr Fotoğrafçılığı”na atanmıştır. Aynı günlerde Abdullah Kardeşler Fotoğrafhanesi de eski ününü yitirmiş ve Meşrutiyet’i izleyen yıllarda Beyoğlu’nun üçüncü sınıf fotoğrafhaneleri arasına karışmıştır. Apollon Fotoğrafhanesi sahibi Aşil Samancı ise saraya girmiş, Sadrazam Cevat Paşa’ nın buyruğuyla saraydaki şehzadelere fotoğrafçılık öğretmiştir. Padişah II. Abdülhamit’ in çeşitli fotoğraflarıyla birlikte özellikle II. Meşrutiyet’in ve 1908-1909 olaylarının günü gününe fotoğraflarını çeken de yine Aşil Samancı olmuştur. Daha sonraki yıllarda da Atatürk’ün annesi Zübeyde Hanım’ın fotoğraflarını çekmiştir.

II. Meşrutiyet'i izleyen yıllarda (1910'da) Rahmi Bahaeddin Bediz; Girit'te "Kandiye Fotoğrafhanesi"ni kurduktan sonra bu mesleği önce İzmir'e getirmiş ve ardından Cağaloğlu yokuşunda, İstanbul'daki ilk Türk Fotoğrafhanesini kurmuştur. Fotoğrafhanesinin adı "Resne Fotoğrafhanesi"dir. Babiâli'deki bu merkeze ek olarak kuruluşundan on yıl sonra Bahçekapı ve Üsküdar şubelerini açmış ve savaş yıllarında dağılan bu kurumdan pek çok Türk fotoğrafçısı yetişmiştir. Resne adı verilen bu fotoğrafhanede, haftada ancak 3-4 poz yapılırken sonradan atölye 20 işçi çalıştırılan bir firma hâline gelmiştir.

1900'lü yılların başında tutucu çevrelerin baskısıyla zaten İstanbul dışında yürütülen fotoğrafçılığın, İstanbul'a geldiğinde de kendisini bir sanat dalı olarak kabul ettirmesi zor olmuştur.

Fotoğraftaki gelişmelerin, bir toplumun kültürel birikimiyle ve ülkenin ekonomik yapısıyla çok yakından ilgisi vardır. Kurtuluş Savaşı sonunda her şeyin ithal edildiği on milyonluk ülke, fotoğrafı "vesika" olarak algılamak durumunda kalmıştır. Savaş yıllarında çekilen fotoğraflardan nitelik ve nicelik bakımından belli bir seviyeye ulaşanların sayısı oldukça azdır.

Bu yıllarda ülkenin dört bir yanına fotoğrafçılar yollandı. Halk, önceleri dini kurallar altında ezilip çekindilerse de yasal işlemlerin zorunluluğuyla fotoğraf makinesinin karşısına oturdu. Böylece, fotoğraf stüdyoları çekingenliğini üstünden atan halk, fotoğrafla daha bir kaynaştı. Fotoğraf Anadolu'ya yayıldı, baskı tekniklerinin de gelişmesiyle daha yaygın bir kullanım ağına kavuşarak halkla bütünleşti. Hatta zamanla iletişim ağına ana öge olmaya kadar bile gitti.

1930'lu yıllar, eski fotoğraf stüdyolarının kapatıldığı ve evraklara vesikalık fotoğraf yapıştırma zorunluluğunun getirilmesi nedeniyle yenilerin çığ gibi çoğaldığı bir dönem olarak belirtilmiştir. Bu yıllar ülkemizde fotoğrafın bir sanat dalı olarak benimsenmeye başlaması ile aynı yıllara rastlar. İlk serginin açılması (İzmir/1929), ilk yarışmanın düzenlenmesi (Sabah Mecmuası/1930) fotoğraf sanatına duyulan ilginin ilk adımlarıdır.

II. Dünya Savaşı'nın etkisi altında kalınan yıllarda, malzeme yokluğu nedeniyle fotoğrafçılığımız bir duraklama dönemine girmişti. Ancak 1940'lar ve 1950'ler, Türk fotoğraf sanatçısının bir bakıma kendi yurdunun doğal güzelliklerini ve tarihi zenginliklerini tanıtmaya ve tanıtmaya başladığı yıllardır. Ayrıca bu yıllar, Türk Fotoğraf sanatının gerçek anlamda ortaya çıktığı yıllardır.

1960'lı yıllar, Türk fotoğraf sanat tarihi için çok önemli bir başlangıçtır. Sanatsal çabanın yoğunluk kazanması ve Türk fotoğrafının gerçek kimliğine kavuşması, dışa açılması 1960'tan sonraki yıllarda gerçekleşmiştir. 1960 sonrası, toplumsal sorunlara yönelik duyarlılığın arttığı yıllardır. Fotoğrafımızda Cumhuriyet ile başlayan birikim, zengin örneklerine bu dönemde kavuşmuştur denebilir.

Çok partili sisteme geçilmiş, devletçi yönetim anlayışı liberalleşmiş, 1960 Anayasası'yla sosyal haklar genişletilmiştir. Basın-yayın organları teknolojik atılım sürecine girmiş, eskiye oranla daha çok anlatım özgürlüğüne kavuşmuş ve yazılı basında fotoğraf ön plandaki yerini almıştır.

Bu yıllar aynı zamanda Türk fotoğraf sanatının su yüzüne çıktığı yıllar olarak da tanımlanabilir. 1960'lı yıllarda portre sanatımızda kapalı mekânlardan gün ışığına çıkma eğilimi görülür. Böylelikle stüdyonun dışında günlük hayatın da fotoğraf karesine girdiği gözlemlenir ki bu da beraberinde doğallığı getirmektedir. Kırsal kesim insanı öz değerleriyle birlikte ön plana çıkmış, gerçekçi bir fotoğraf anlayışı egemen olmuştur.

1970'li yıllarda ise fotoğraf, gerek eğitim gerekse fotoğraf dernekleri açısından hızla gelişim göstermiştir.

1980 sonrasında Türk fotoğrafçıları, öz ve biçim açısından yeni anlayışlar getirmişlerdir. Türk Fotoğrafçıları ticari alanlarda sağladıkları kazancı sanat çalışmalarına aktararak bu çalışmalarını yayın yoluyla sanatseverlere sergilediler.

Ülkemizde 1980 sonrası, Batı etkisiyle değişik fotoğraf eğilimlerine ilgi duyulmaya başlanmıştır.

1990'lı yılların, bilgisayar çağı olması diğer alanları olduğu gibi Türk fotoğraf sanatını da etkilemiştir. Fotoğrafın, tarihinde teknoloji ile daima iç içe yürüdüğü düşünülürse “dijital fotoğraf (Emülsiyon ve film kalkıyor.)”, içinde bulunduğumuz çağı görüntülemek açısından oldukça önemlidir.

2.1.2. Fotoğraf Sanatına Yönelik Etkinlikler

Ülkemizde fotoğraf dernekleri, kulüpler, sanat kurumları ve özel ve ticari kuruluşlar fotoğraf sanatına yönelik etkinliklerde bulunmaktadır. Ancak bu kurumlar içerisinde en büyük pay fotoğraf derneklerindedir. Bu dernekler geniş çaplı hizmetler vermektedir. Bunlar kısaca; eğitim amaçlı seminerler, toplantı, konferans, gezi düzenlemek, ulusal ve uluslararası yarışmalar düzenlemek veya düzenlemek isteyenlere yardımcı olmak, fotoğraf etkinlikleri ve organizasyonları gerçekleştirmek, kültür ve sanat ortamında çalışan kişi veya kurumlara destek olmak, üyeler arası ilişkileri güçlendirecek sosyal etkinliklerde bulunmak, lokal açarak ortam sağlamak, yerli, yabancı yayın izlemek ve üyelere ulaştırmak, yurdumuzun doğa, tarih, yaşam gibi kültürel zenginliklerini belgelemek, dernek amacı doğrultusunda dergi, albüm gibi yayınlar çıkarmak, fotoğraf çalışmalarını yurtiçinde ve yurtdışında tanıtmak, özel kuruluşlarla ve kamu kuruluşlarıyla ilişkiye girerek sanat çalışmalarına ilgi ve desteklerini sağlamak, fotoğraf müzesi kurulması için yayın, araç gereç, fotoğraf, vb. satın almak, uluslararası fotoğraf kuruluşlarına üye olmak ve ortak çalışmalar yapmaktır.

Fotoğrafın sevdirilip yaygınlaşmasında büyük önem taşıyan fotoğraf seminerleri, yaygın olarak dernekler tarafından verilmektedir. Aynı zamanda derneklerin en önemli insan ve para kaynağı olan seminerler de özel bir önem taşımaktadır.

Yıl boyunca, gösteri, söyleşi gibi fotoğraf etkinlikleri büyük derneklerin sergi salonlarında sergilenmektedir. Fotoğraf ve kültür gezileri, fotoğraf günleri düzenlenmekte ve Fotoğraf sempozyumları bu derneklerin öncülüğünde gerçekleştirilmektedir.

İFSAK'ın (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) düzenlediği İstanbul Fotoğraf Günleri Türkiye'nin en büyük fotoğraf etkinliği durumundadır. Fotoğraf günleri sponsorların katkılarıyla yapılmaktadır.

Bu derneklerin diğer ülkelerin fotoğraf kurumları ile ilişkileri ya tamamen yoktur ya da çok zayıftır. Buna karşılık yurt içindeki kültür ve kamu kurumları ile ilişkiler normal düzeydedir.

Kütüphanelerindeki kaynak sayısı oldukça azdır. Ekonomik problemlerden dolayı yerli/yabancı dergi ve yayınlar yeterli sayıda alınmamaktadır. Bu derneklerin arasında yeterli yayınlarıyla ve kütüphaneleriyle göze çarpan en iyi iki örnek İFSAK ve AFSAD'dır (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği).

2.1.3. Fotoğraf Sanatının Sorunları

Türkiye'de fotoğraf ile ilgili kurumsallaşmanın yeterli seviyede olmamasından dolayı, amatör derneklerin amaçları ve yaptıkları işler amatörlük sınırlarının üzerindedir. Amatör derneklerin kuruluşuyla beraber sınırlı sayıda fotoğrafçının varlığı görülüyor ve ülkenin fotoğraf gündemini bu kişiler ve onların etkinlikleri belirliyordu. Özellikle 1975 sonrası İFSAK'la başlayan derneklerin fotoğraf gündemini oluşturması süreci bugün dahi sürmektedir.

Yurt dışında ise galeriler, müzeler, araştırma birimleri, yayınevleri, güçlü akademik kurumların etkinlikleri görülür. Bu kurumlar festivalleri bienaller (yıl aşırı) yaparak, yayınlar çıkartarak fotoğrafın gündemini belirlemektedir. Kurumsallaşma süreci içinde bulunan ülkemizde ise amatör dernekler, tüzüklerine ve çalışma programlarına ülkemizde bulunmayan kurumların işlevlerini koyarak gücünün üzerinde görevler üstlenmişlerdir. Büyük bir özveri ile yayın çıkarmaya çalışmakta, fotoğraf günleri düzenlemekte, müze kurmak çabası içinde olmaktadır. Fakat derneklerimiz organizasyon yetersizliği bakımından, ekonomik açıdan, bilgi birikimi, hukuksal statü olarak bu tür işleri yapabilecek güçte değildir veya yapıldığında da kalitesi yeterli olmamaktadır. Örneğin, Türkiye'de yapılan en büyük fotoğraf etkinliği olan İstanbul Fotoğraf Günleri bir amatör dernek olan İFSAK tarafından gerçekleştirilmektedir. Birbirinden nitelikli etkinlikler yapılmasına rağmen basında yeterli yer almaması, etkinliklerin eleştiri yazılarının yazılmaması, sanatçılara sınırlı destek olma gibi birçok önemli problemleri bulunmaktadır. Ayrıca organizasyonun büyüklüğü İFSAK'ı da oldukça zorlamaktadır. Normalde büyük bir kültür kurumunun yapabileceği bu organizasyonu her türlü zorluklarına rağmen bir amatör dernek gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çünkü başka hiç bir kurum böyle bir organizasyona sahip çıkmamaktadır. Yapılan çalışmalar belli ölçüde başarılı olmaktadır ki genellikle yerli/yabancı kültür kurumları sergi, yarışma, fotoğraf etkinlikleri düzenlemek istediğinde fotoğraf dernekleri ile iş birliği içinde olmaktadır.

2.1.4. İlgili Yayınlar, Kurumsal, Teorik ve Estetik Görüşler

Fotoğraf sanatının yaygınlaşmasıyla birlikte, fotoğrafla ilgili yayınlar da çıkmaya başlamıştır. Bunlar, kimi zaman gazetelerde makale biçiminde, kimi zaman fotoğraftaki bir

gelişme kimi zamanda fotoğraf sergilerinin haberleri biçiminde çıkmıştır. Fotoğraf sanatının kendini kabul ettirmesiyle birlikte ilgi de yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte fotoğraf dergileri gazete büfelerinde yerlerini almaya başlamıştır. Bu konuda birçok girişim olmuş; ancak bazı dergiler uzun soluklu olamamıştır. Şu ana kadar yayın yaşamını devam ettirmekte en çok dikkat çeken dergi, Fotoğrafya Dergisi gibi gözükmetedir. Bunun yanı sıra dijital fotoğraf makinelerinin yaygınlaşmasıyla birlikte bu alanla ilgili, teknik ve kalite gibi konularda aydınlatma içeriği taşıyan yayınlar da mevcuttur. Fotoğraf dünyasına girmiş bazı dergilere Fotoğraf Dergisi, Fotoğrafya, Gölge, Geniş Açık, Photo Digital, İz, İFSAK Fotoğraf ve Sinema Dergisi örnek verilebilir.

Fotoğrafın bütün alanlarıyla ilgili teknikler, tarihi gelişimi, malzeme ve kullanımı vb. içerik taşıyan çok sayıda kitap yayımlanmıştır. Bunun yanında internetin yaygınlaşmasıyla birlikte fotoğraf siteleri dijital ortamda yayın yapmaktadır.

Günümüzde estetiği olmayan bir sanat dalı olarak kabul edilen fotoğraf konusunda söylenip yazılanlar, başlangıcından bugüne kadar geçen 164 yıl içinde çoğunlukla alanın teknik boyutlarıyla ilgilidir. Bunun nedeni de fotoğrafın hala o kimyasal niteliğinden kaynaklanan mistisizmini korumasıdır.

Fotoğrafın yaratıcılık yönünü vurgulayan ilk teorisyenlerden Moholy Nagy, 1925'te "Fotoğraf çağdaş sanattır." demiş ve şöyle eklemiştir: "Fotoğrafçılar ile sanatçılar arasında fotoğraf sanatı mıdır tartışması, sorunun ortaya yanlış konmasıdır. Resmi fotoğraf ile değiştirmek niyetinde değiliz ki... Teknolojik gelişmenin getirdiği optik yaratmanın yeni formlarını yaratmak niye? Eleştirilenler hep resmin değerlerinden yola çıkıyorlar, artık fotoğrafın kendi değeri dikkate alınmalıdır. Ancak bu şekilde yargılanabilir. Fotoğraf basit şekilde görünenin yansıması değildir." Sanat, "Bir fikrin, bir duygunun, bir güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü ve yöntemler sonucunda ulaşılan üstün yaratıcılık tanımının özü 'anlatım'dır. Bilginin, gözlemin, iç dünyanın ve yaratıcı gücün harmanını bir malzeme ve bir yöntemle anlatmaktır."

Sanat, herhangi bir malzeme ile bir dışavurum olarak kabul edilirse bu malzeme ses, söz, nota, yazı, boya, beden, kil, taş vb. olabildiği gibi fotoğraf da olabilir. "Görsel dünyada" "biçim" sadece bir araç, bizleri amaca ulaştıran bir şifreleme yüzeyidir. Sanatçının dünya görüşünü ve sanat anlayışını açıklayan bir şifrelemedir bu. Biçim, sanatçının tarzını belirler. Görüntünün anahtarıdır. İçerik anlatılan konudur, hikayedir. Fotoğrafın yapısına taşınandır. Fotoğrafta ustalık, anlatılanın en ustaca biçimlenmesidir. Doğru yerden doğru zamanda bakmasını bilen, bunu doğru teknikle yapan ve her şeyin üstünde bir dünya görüşü oluşturan fotoğrafçılar ancak sanatçı olarak kabul edilebilir. Çağın en büyük ressamlarından Picasso: "Benim resmimi imzam için alıyorlar." demiştir. Yani aynı tuval, aynı renkler, farklı ressamların ellerinde farklı harmanlanır. Çünkü sanatçı sadece gözün gördüğü ile yetinmez onu kendi yorumuyla yeniden düzenler, yaratır. "...Yorumlamak, düşlerimizi aktarmak peşinde isek fotoğraf malzemesi de çekimde ve karanlık odada bizlere birtakım olanaklar sunar.(Bayhan, 1996, s. 90)" demiştir. Önemli olan bu malzemeleri kendine özgü yöntemlerle iyi kullanabilmektir.

Fotoğraf sanatının anlatım alanına değindiğimizde olanaklar geniştir; perspektifle, ışıkla, kompozisyonla, objektifle, açılarla, fotoğrafçının vermek istediği anlamda bunlar

başta ilke olarak karşımıza çıkar. Aklın, gözün, yüreğin birleştiği andır fotoğraf. İletilen, oluşturan ve verici olan fotoğrafçı ulaşmak istediği kitleye bir araç olan fotoğrafla ulaşır. Bu ulaşımı bir anlam içerir. Anlam iletişimin anahtarı, iletişim sürecinin odak noktasıdır. “Her iletinin ileten için bir anlamı vardır. Bir film, yönetmenin anlatmak istediklerini; bir resim, ressamın bakış açısının; bir şiir, ozanın duygu ve düşüncelerinin anlamını taşır; bir fotoğraf da fotoğrafçının bakış açısının ve düşüncelerinin anlamını taşır. Yaşamın anlamını kavramak, dünyayı anlamlı kılmak isteriz (Zıllıoğlu Merih, 1996, İletişim Nedir?).”

İnsanlar bir fotoğrafın, önemli özelliklerinden birinin içerik olduğunu yavaş yavaş anlamaya başlamışlardır. Bazıları fotoğrafın anlamını çözmek için semiyoloji bilimi (simgeler bilimi)ne başvurmakta yarar görmüşlerdir. Simgelerin anlamını (gösteren, gösterge) açıklayan bu yeni bilimin başkuraamcısı Barthes'tir. Diğer sanatlarda olduğu gibi fotoğraf sanatında da ortak paydada birleşen bir anlam olmalıdır. Fotoğrafın içeriği ortak bir anlam taşımaktadır.

“Fotoğraf Sanatı” adlı kitabın ön sözünde “Boubat’ın deyimiyle ‘Tekniğin batağına saplanmadan rastgele!...’ ” demiştir yazar. Fotoğraf, içerik ve biçim olarak değişik unsurlardan etkilenir. (Işık, zaman, fotoğraf makinesi, filmler gibi.) Boubat Fotoğraf Sanatı adlı kitabın önsözünde fotoğraftaki yaratıcı insan unsurunu şöyle anlatmıştır: “Bana sık sık sorulur, çekinmeden itiraf ederim; aslında düğmeye basmaktan öte yaptığım bir şey yok. Fotoğraf yalnızca budur, daha ne olsun? Fakat bu ‘daha ne olsun’ unsurlarının kişilerin ve fotoğrafçının bir an buluşmalarını gerektirir ve bu karşılaşma, kesişme, bir düğmeye basışla durdurulacaktır. Yaratıcısına bağlı olmayan iş yoktur; her şeyi makine yapıyormuş gibi gelir, oysa aynı konu karşısında, aynı makine fotoğrafa sayısızca değişik anlam verecektir. Önemli olan bu aracı kullanan birey, bireyin gördüğüdür. Çünkü tercih şansı bireye aittir. Henri Cartier-Bresson’un dediği gibi: ‘Fotoğraf çekmek birisinin beynini, yüreğini ve gözünü objektifin eksenine dizmesidir’ (Bayhan, 1996, 14).”

Fotoğrafta belirleyici olan, makinenin arkasında olan kişi, onun dünya görüşü, kullandığı dil ve üsluptur. Fotoğraf sanatı, 164 yılı aşan kısa tarihi içerisinde yetiştirdiği büyük ustalarıyla özgün bir dile kavuştu. Fotoğraf, görüp gösterme, gerçeği görünür kılmak, gerçeği kavratma sanatıdır.

“Fotoğrafi resim gibi bir plastik sanat mı saymalı?” sorusundan yola çıkılırsa; elle yörgürlenen her madde plastiktir. Heykeltıraşlık, resim gibi şekil verilebilen, istenilen biçimi alan bu sanatlar yüzde yüz plastik sanattır. Ancak fotoğraf bu tanıma ne kadar uygundur? Mehmet Bayhan “Artık plastik sanatlar yerine görsel sanatlar denmelidir. Yönetmelikler yeniden düzenlenmeli ve fotoğrafçılıkta bu kurallar içinde yerini almalı. (Bayhan, 1996, s. 12)” demiştir.

2.2. Fotoğraf Sanatından Örnek Fotoğrafların İncelenmesi

Stil, bir sanatçının eserleri üzerinde bıraktığı iz olarak görülebilir. Bir fotoğrafın kime ait olduğunu anlamak için altında yazan isme bakmamıza gerek kalmamasını sağlayan, kişiye ait yaklaşım farkıdır.

Fotoğrafın ana objesi; çocuk, çocuğun vücut dili ve ifadesi gibi duruyor. Kapalı bir mekânda tek yönden gelen ışığın fotoğraftaki yüzeyleri yalayarak geçmesi ile oluşturulmuş bir aydınlanma söz konusu iken çocuğun yüzü ışığa bir set oluşturmuş ve ışık dengesinin içinde dikkati çeken obje olmayı başarmış.

Kedi Fotoğrafı, Erdal Kınacı

Fotoğraf 2.1: Sanat fotoğrafı örnekleri (Fotoğrafçı: Erdal KINACI)

Fotoğrafın önemli objelerinden biri, siyah bir kedir. Fotoğrafta dikkati çeken ilk şey çocuk olmasına rağmen kediye doğru giden doğrusal bir yol mevcut: çocuk, çocuğun elindeki üzüm çöpü, tabağın içindeki üzüm çöpü, kedinin önündeki üzüm çöpü, kedi.

Fotoğrafın diğer önemli objesi ise üzüm ve çöpleridir. Hepsisi, yani çocuk, kedi ve üzüm köy evlerinin simgesi haline gelmiş olan tahta zemin, çiçek desenli yastık, Türkiye'nin kırsal kesimindeki evlerin sofralarında sık karşılaşılabileceğimiz bir desene sahip porselen tabak ve ucuz pijamalar ile beraber fotoğraflanmıştır.

Net olması gereken yerleri net olan bir fotoğraf olması itibarıyla iyi bir örnektir. İlginin taşınması işlevini alan derinliği değil görsel imgeler üstlenmiş, görsel imgeler kareye ciddi bir dinamizm katmıştır.

Fotoğraf, dijital bir makine ile geniş açılı bir objektif ile 17–20 milimetre dolaylarında çekilmiştir. Tahta üzerindeki doku, polarize bir filtrenin de objektife takılmış olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca çeşitli filtreler ile renkler ve fotoğraftaki dokular zenginleştirilmiştir. Erdal Kınacı'nın önceki çalışmalarındaki renk ve kontrast dengesi, perspektif, konu dengesi itibarı ile örtüşmektedir.

Kategorilendirmek gerekirse yorumlayıcı bir fotoğraf olduğu kadar estetik değer açısından da dikkate değer bir fotoğraf olduğu görülmektedir.

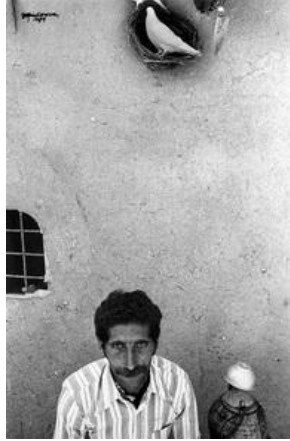
Anadolu fotoğrafları çalışmalarından ilk akılda kalan görüntü, yayımlandığı dönemde birçok tartışmaya neden olan “Kuşçu” fotoğrafıdır. 1979 yılında Anadolu’da çekilen bu fotoğraf, içinde barındırdığı özellikler ve çekildiği günün fotoğraf dinamikleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Kuşçu fotoğrafı, kompozisyonundaki uç değerlerin kullanımı nedeniyle, yalnızca Türkiye’deki değil, dışarıklı fotoğraflara göre de oldukça farklı durmaktadır. Dik çerçevelenmiş bu fotoğrafın alt bölümünde bir adam, sol tarafta yarısı kesilmiş demirli bir pencere ve sağ üstte de yuvası içinde bir beyaz güvercin görülmektedir.

Fotoğrafa egemen olan duygu, sıcaktır. Fotoğrafın tüm fonuna yayılan toprak sıva dokusu da aynı duyguyu vermektedir: Anadolu ve sıcak bir yaz.

Camsız pencere, adamın yanı başındaki testi ve tas, adamın çizgili gömleği ve kuşun beyazlığı, bize sığağı çağrıştırmaktadır. Fotoğraftaki an, Turgut Uyar’ın şiirlerinde olduğu gibi terletmeyen bir yazın altını çizmektedir.

Kuşçunun gözleri objektife, Şahin Kaygun da adamın karşısındadır. Elinde küçük Pentax ME’si ve üzerinde de sürekli taşıdığı 20 mm objektifi vardır. Kaygun adamın çok yakınındadır, yani adam onu yalnızca görmekle kalmıyor, bütün hareketlerini tüm detayıyla da izliyordur. Kaygun’un fotoğrafındaki objesine gösterdiği saygı, bakışlar yoluyla adam tarafından da karşılık bulacaktır. Bulmuştur da.

Fotoğraf 2.2: (Fotoğrafçı: Şahin KAYGUN)

Bu fotoğrafın en önemli özelliği, uç değerleri barındıran kompozisyonunun yanında, kuşçunun objektife, dolayısıyla Şahin Kaygun’a ve yıllar sonra gözlerimizin içine bakıyor olmasıdır. Gözlerindeki ifade, eğer Barthes’in eline düşse sayfalar boyunca yazılacak biçimdedir. Adam çömelmiş ya da oturmuştur. Çerçevenin geçtiği yer bize bunu yeterince anlatmamaktadır. Ama ne olursa olsun Kaygun, rahatlıkla dizlerinin üzerine de çökebilir ve çerçeveyi de kuşu fazla sıkıştırmayacak biçimde oluşturabilirdi. Ama kendisi bunu tercih etmemiş ve fotoğrafına yukarıdan bakmayı yeğlemiştir.

Evcil kuş duruyor; kuşçu fotoğrafçıyı kabullenerek poz veriyor ve var oluşunu geleceğe taşımak için Kaygun'la sessiz bir anlaşma yapıyor. Fotoğraf, içinde yer alan bileşenlerinden dolayı, kaçacak bir enstantane fotoğrafını barındırmadığı için Kaygun bu fotoğrafı çekmek konusunda hiç acele etmiyor. Bu da fotoğrafın içinde yer alan objelerdeki sıkışmasının (gerilimin) çaresizlik ya da aceleden olmadığını gösteriyor.

2.3. Sanatsal Fotoğraf Çekiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Fotoğrafın anlatımı da teknolojik gelişim sürecine paralel olarak gelişmiş ve yeni boyutlar kazanmıştır. Bu gelişmeler sürecinde, fotoğraf sanatçısı da anlatımındaki gelişmeyi gerçekleştirmiştir. Bu sınırlar içerisinde, fotoğrafın dilini incelediğimiz zaman, oldukça belirgin bir anlatım gücü ile karşı karşıya kalırız. Bu güçlü anlatım, bir yerde fotoğrafın mesaj özelliğini destekler. Yani fotoğraf bir mesaj taşıdığı zaman, güçlü anlatıma kavuşur. Ancak bu "mesaj" sözcüğünü değerlendirirken mesajın niteliğini kısır bir kavram içerisine sıkıştırmamak gerekir. Bu mesaj politik olabilir, ekonomik olabilir, toplumsal olabilir ya da bu biçimde olmalıdır gibi yanıtlara düşmemek gerekir.

Mesajın niteliği iyi saptanmalı ve bilinçli bir biçimde değerlendirilmelidir. Ancak o zaman fotoğrafın anlatımının gücü daha çok değer kazanır.

Fotoğrafın anlatımı, birkaç dalda değerlendirilebilir. Bunlar; teknolojik verilerle kazanılan anlatımlar, sanatsal kuşunun ağır bastığı anlatımlar, toplumsal anlatımlar, endüstriyel anlatımlar ve grafik anlatımlardır. Teknolojik verilerle kazanılan anlatımlar, objektiflerin yapılarından ileri gelen efektlerle bağdaştırılması gibi nitelik taşır. Öte yandan teknolojik verilerle elde edilen değerleri de kullanarak ulaşılan toplumsal, endüstriyel, sanatsal ve grafik anlatımlar sanatçının fotoğrafik mesajını ve yorumunu yansıtır. Grafik anlatımlar, bir yandan sanatsal verilerin tümünü yapısında toplarken bir yandan da sanatçının kamerası ile arasındaki ilişkinin karanlık oda teknolojisi ile dengelenerek elde edilen yapıtlardaki mesajını güçlendirir.

Fotoğrafları iyi ya da kötü yapan çeşitli etkenler bulunur. Fotoğrafın güzelliğinde teknik kadar kişinin yaptığı işi sevmesinin de büyük rolü vardır.

Dikkat edilmesi gereken noktalara ana hatlarıyla bakınız:

- Fotoğrafta anlatılmak istenen neyse fotoğraf onu anlatmalı, kompozisyon olmalı, mesaj taşınmalıdır.
- Fotoğraf karesi içinde önemli olan odak neresi ise netlik oraya yapılmalı, derinlik sahası için diyafram ayarını iyi hesaplayıp gereken değer kullanılmalıdır.
- Fotoğrafı terbiyeli kılan etkenler arasında, fotoğraf karesi içine alınan objenin simetriği, perspektifi de büyük önem taşır.
- Çekilen konuda neler fotoğraf karesi içine sığdırılmış neler dışarıda bırakılmış, kadraj istenen ölçülerde midir? Kare içine alınan objelerin kesim yerlerine dikkat edilmiş midir?

- Fotoğrafi iyi yapan bir özellik de fotoğraf dengesidir. Dengeyi cisim dengesi ve renk dengesi olarak ikiye ayırmak mümkündür. İmkân nispetinde kullanım sahası içine yapılan yerleştirmede objelerin homojen dağılımı ön planda tutulmalıdır.
- Tüm detaylara, kurallara dikkat eden fotoğrafçının fotoğrafı ne zaman çekeceği de önemlidir.

2.4. Fotoğraf Sanatçıları

Fotoğrafa insan, içinden gelen “oluş” çelişkileriyle başlar. Ezilme, birey olamama, tanımlı, icazetli rolleri yaşama ve hastalıklı bağımlılıklara karşı, “kendi” olma istemi ve dürtüsü ile başlayan süreç, kimi hızlı kimi yavaş zincirleme gelişmelerle insanı özgür ve özgün birey olma dönüşümüne sıçratır. Özgürleşme ve özgünleşme; topluma, gelenekselliklere, nesnelliklere, doğaya, teknolojiye ve koşullanmışlıklara karşı mücadele; “kendinin” doğrudan bireyin üstlenmesini sağlayacak ucuz, yalın, kolay bir fotoğrafik dil ile yaşama geçer, edinilir.

2.4.1. Fotoğraf Sanatçısının Nitelikleri

Yetinmeci, bağımlı, uymacı, sıradan, kalıplı geleneksel her kişi “normaldir” ve olağandır. Yaratıcı insan hem birey olarak olağan dışıdır hem de ürettiği değer olağan dışıdır. O, her insanda bulunan “az-biraz” gücün; özel, özgün, özgür olma istemliliği ve aşkı ile gelişip, kişiliğin temel niteliğine dönüşme bileşimidir. Fotoğrafın dili ve tekniği, her insana, her normal insana, bu “şansı” sınırsızca, kolayca, kasıp germeden tanıyan bir dildir. Olanı anlayan, olmayanı arayan, bilinmeyeni bulup ele geçiren, türemeyi kurgulayıp düzenleyen, kendine özgü yorumu görselleştiren ise fotoğraf sanatçısıdır.

Yaratma; seçme, kurma, tasarlama ve gerçekleştirme (en azından deneme), girişme, görebilme, fark edip şaşırma ve risk alabilme özgürlüğüdür. Böyle bir bileşime ulaşabilmek için etkin ve sorumlu bir birey, “kendi” olmak gerekir. Bağımlı, sıradan köle ve ezen bir çarkın dışı olmaktan özgü ve özgün bireyselliğe dönüşmede fotoğraf dilinin süreçleri insanlara “yaratmada” sınırsız bir şans tanımaktadır.

Özgürlüğün birçok özelliği ve tanımı vardır. Ama en temel belirleyicisi “kendi” olmayı becermedir. “Kendi” olamayanlar, hatta kendini “kendi” gerçeğine kapatanlar; normal-sıradan, herhangi insanlardır. Fotoğrafın dili ise insanın gerçeklikleri daha iyi, daha yakından, daha derin (empatik) görmesini sağlar. Yakın haldeki dünyayla, gerçeklerle karşılaşmaktan “korkmamayı” edinirler. Fotoğraf süreçlerinde özgürlük ve özgürlük kazanımları, fotoğraf diliyle yaratıcılığın bireysel değerleri olur. Çünkü normal-sıradan olduklarında asla sahip olamadıkları “yaratma” ile gerçek, yaşayan, ruhlı insan olmayı kazanmışlardır. Bu alanda daha fazlasına sahip olma hakkını yakalamışlardır. Kendi “çabalarıyla”, riskleri göze alma cesaretleriyle; pratik, yalın bir fotoğraf dili sayesinde, becerikli ve çalışkan bir niteliğe ulaşırlar. Kısaca fotoğraf tüm hor görmelere, küçümsemelere karşın; deklansöre basmak gibi görünen kolaylığına karşın; daha çok, daha yaygın bir “yaşayan özne” yaratma dilidir.

2.4.2. Yaratıcılık Özellikleri

Fotoğrafa ruhunu makine ya da film vermez, fotoğrafçı verir. Bir fotoğrafçı kendi ruhunu, duygularını, iç dünyasını ve dünya görüşünü fotoğrafa yansıtabildiği sürece başarılı bir fotoğrafçıdır. Kullandığı malzemenin niteliği daha sonra gelir.

Fotoğrafçılıkta yaratıcılık; ileriye, öteye, farklıya, bilinmeyene, görülmemişe, fark edilmemiş ulaşabilme gücüdür. Yaratıcılık insan organizmasının, cevval, atak, parıldayan bir beyin-zihin birleşimidir. Her normal insanda, “az biraz” vardır. Açığa çıkması, yaşam biçimine dönüşmesi, kişiliğin niteliği haline gelmesi ise iç-dış koşullara, etmenlere, ortama, döneme, sürece bağlıdır. Ne olursa olsun, salt insan değiştirme, seçme, kurgulama, yineleme, düzenleme, denetleme gücüne sahiptir. Bu gücün, güzellik değerleri ile biçimlenişi ise estetik yaratıcılıktır.

Keşfedilen, eleştirilen ve işlev kazanan her yaratıcı güç, hem hırsı, hem çekim yoğunluğunu-çalışmayı, hem de derinleşmeyi sağlar. Gücünü fark eden, gücünü kavrayan insan her türlü zorluğa, her türlü olanaksızlığa, baskıya, geleneksel egemen sınırlayıcılara karşın, kendini estetik başarıya tetikler.

Çünkü insanın kendisini anlamada, anlatmada, iletişimde fotoğrafın maddi öğeleri yüksek bir teknikle gerçekleşme kolaylığı sunar. Bu ise seçme, fark etme, yargılama ve kararda bireyi “normalin üstünde” bir yetenekleşmeye iter. Kişi çok hızla özelleşir, özgürleşir. Fotoğrafçılık “yaratıcı insan” gelişimine kolay, pratik ve çok zengin dil olanaklarıyla yüksek bir katılım sağlar.

2.4.3. Ünlü Fotoğraf Sanatçıları

Türkiye'nin ilk Cumhurbaşkanı M. Kemal Atatürk'ün fotoğraflarını, fotoğrafçılar kendi aralarında birbiriyle yarışmasına çektiler. Bu fotoğrafçılar arasında Othmar Pferschy, Ethem Tem ve ilk 1908'de adı duyulan Ferit İbrahim, Othmar Pferschy'in yanında yetişen Jean Weinberg, gazete fotoğrafçılığını meslek edinen Namık Görgüç, Cemal Göral, Esat Nedim Tengizman, Selahattin Giz, Cemal Işıksel, Ali Ersan, Faik Şenol en önemli isimlerdir.

1940'lar ve 1950'ler, Türk Fotoğraf Sanatçısının bir bakıma kendi yurdunun doğal güzelliklerini ve tarihi zenginliklerini tanımaya ve tanıtmaya başladığı yıllardır ve ayrıca Türk Fotoğraf Sanatının gerçek anlamda ortaya çıktığı yıllardır.

Anadolu'nun o zamana kadar fotoğrafa yansımamış güzellikleri, doğa görünümleri, mimarlık anıtları, bu dönemde yoğun biçimde ele alınmış ve değişik bakış açılarına konu olmuştur.

Bu yıllarda Ara Güler, Mustafa Kapkın, Hüsnü Gürsel, Kemal Baysal, Cafer Türkmen, Fikret Minisker gibi sanatçıların Türk Fotoğraf Kültürünün yayılmasında büyük katkıları olmuştur.

Anadolu'nun doğası ve insanına yönelik toplumsal gerçekçi edebiyatın ardından uygulanan çarpık ekonomi sonucu ortaya çıkan köyden kente göçün yarattığı zengin görsel

malzemeden yararlanma eğilimi fotoğrafçılarımızda 1960 ruhunun oluşmasına neden olmuştur.

1960 kuşağı sanatçılar arasında sayabileceğimiz isimler; Fahri Yetman, Fikret Otyam, Ozan Sağdıç, Sami Güner, Şakir Eczacıbaşı, Ersin Alok, Reha Günay, Sedat Pakay, Gültekin Çizgen, Güler Ertan, İbrahim Zaman'dır. 1980 sonrası, Türk fotoğrafına öz ve biçim açısından yeni anlayışlar getirmişlerdir. Türk Fotoğrafçıları ticari alanlarda sağladıkları kazancı sanat çalışmalarına aktararak bu çalışmalarını yayın yoluyla sanatseverlere sergilemişlerdir. Bu dönemde A. Ömer Gezgin, Emine Ceylan, Kamil Fırat, Merih Akoğul, Aclan Uraz, Cengiz Karlıova, Yusuf Tuvi, Çerkez Karadağ, İzzet Keribar, Nuri Bilge Ceylan, Nevzat Çakır, İlteriş Tezer, Maggie Danon, Alberto Modiano isimlerle de karşılaşılır.

1990'lı yıllarda tanıdığımız sanatçılar; Ali Borovalı, Cemil Ağacıkoğlu, Ani Çelik Arevyan, Özer Kanburoğlu, Mehmet Baltacı, Ahmet Başarsabuncu, İlteriş Tezer, Fatih Gürsel, Servet Sezgin, Erdal Meter, Ali Çıtak, Ali Öz, Faruk Akbaş, Ufuk Murat Duygun, Ömer Orhun, Tahsin Aydoğmuş'tur.

2.5. Fotoğraf Sanatını Ülkemizde Yaygınlaştıran Kurumlar

2.5.1. Kulüpler

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, 9 Eylül 1908'de İstanbul'da Sirkeci İstasyon Birahanesi'nde ilk fotoğraf kulübünü Ferit İbrahim Bey kurmuştur.

1970'li yıllarda fotoğraf alanında, gerek fotoğraf eğitimi gerekse fotoğraf dernekleri açısından hızlı gelişim görülmüştür. Bu yıllar, Kültür Bakanlığının, derneklerin, özel sektörün düzenlediği fotoğraf sergileri, sempozyumlar, yarışmalar, sergiler ve fotoğraf yayınlarının yoğunluk kazandığı yıllardır. Bu arada amatör ve profesyonel düzeydeki fotoğraf sanatçıları artmış ve fotoğraf yeni yayın organlarına kavuşmuştur.

1976 yılında fotoğrafı yönlendiren merkezlerin başında İFSAK'ın (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Kulübü) geldiği görülür. İstanbul Kozluca Han'daki merkezlerin yetersiz gelmesi sonucunda Şişli'deki Görsel Sanatlar Merkezine geçmişlerdir. Ayrıca 1976'nın son aylarında "Yeni Fotoğraf" dergisi yayın hayatına girmiştir. 1976'da açılan sergilerin en önemlilerinden biri yeni ve eski kuşak birçok kuşağın yer aldığı "KUŞAKLAR" sergisidir. 1976'da Almanya'nın Köln şehrinde açılan Photokina (Dünya Fotoğraf Fuarı, iki senede bir açılan fuardır.) Türk fotoğrafına büyük bir hareketlilik getirmiştir.

Ayrıca ülkemizde özellikle üniversitelerde oluşturulan fotoğraf toplulukları da büyük hizmetler vermektedir. Bunlardan bazıları; Ankara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Koç Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, ODTÜ, Sabancı Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fotoğraf Topluluklarının faaliyetleridir.

2.5.2. Dernekler

Bugün Türkiye'de birçok fotoğraf derneği bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk fotoğraf derneği İFSAK'tır ve 1959 yılında İstanbul'da kurulmuştur. On sekiz yıl sonra 1977 yılında Ankara'da AFSAD kurulmuştur. Dernekler; İstanbul, Edirne, Çanakkale, Bandırma, Bursa, İzmit, Ankara, Konya, Eskişehir, Manisa, İzmir, Aydın, Antalya, Mersin, Adana, Osmaniye, Gaziantep, Sinop, Ordu, Trabzon, Kuşadası'ndadır. Dağılıma bakıldığında, bu derneklerin büyük şehirlerde toplandığı görülmektedir.

Fotoğraf; teknolojiye bağımlı, üretim sürecinde altyapı gerektiren ortamlar isteyen, tüketim malzemeleri ve kullanılan donanım açısından pahalı bir sanat dalı olduğundan dernek dağılımlarının zamana göre büyük şehirlerden küçük şehirlere doğru yayılması normaldir. Ayrıca kişi başına milli gelir rakamı düşük ve eğitimde arzulan seviyeye ulaşmamış bir ülke olduğumuzdan dernek sayısının gelişmiş ülkelere göre az olması da normaldir. Fakat İstanbul, Ankara, İzmir gibi gerek milli gelirden en büyük payı alan gerekse eğitim ve kültürel olanakları çok daha iyi olan şehirlerimizde dernek sayısının azlığı, dernek çeşitliliğinin olmayışı ve derneklerin üye sayısının azlığı düşündürücüdür.

Amatör Fotoğraf derneklerinin işlevi; fotoğraf sanatının yaygınlaşmasını, öğrenilmesini, gelişmesini sağlamak, kurumlar arası ilişkileri güçlü tutmak, Türk fotoğrafçılarının yurtdışında tanınmasını sağlamak ve dernekler arası dayanışmada bulunmak, kültür ve sanat ortamı oluşturmak şeklindedir. İFSAK, AFSAD, İFOD fotoğraf derneklerinin tüzüğünde sinema ile ilgili aynı amaçlar bulunmaktadır.

2.5.3. Sanat Kurumları

Ülkemizde fotoğraf sanatı ve diğer sanat dallarının gelişimine en büyük katkıyı üniversitelerimizin vermiş olduğu, gelişimin sanat eğitimi sayesinde gerçekleştiği yadsınamaz. Üniversitelerimizin sanat eğitimi sayesinde, sanat dallarına bol miktarda sanatçı adayları katılmaktadır. Üniversite ve üniversite dışında yetişen sanatçıların bireysel ya da birlikte gerçekleştirdikleri etkinlikler ve örgütlülük sayesinde birçok oluşum fotoğraf sanatının gelişimine katkı sağlamıştır.

1987 yılında FDÇK (Fotoğraf Dernekleri Çalışma Kurulu) adı altında örgütlenen, daha sonra TFDB (Türkiye Fotoğraf Dernekleri Birliği) adı altında toplanan dernekler, Edirne'de yaptıkları toplantıda, Türkiye'de fotoğraf adına manifesto niteliğindeki kararı almışlar; tüzük değişikliklerini yapan on beş dernek bir araya gelerek 30 Mayıs 2003 tarihinde federasyon kararını İçişleri Bakanlığına tescil ettirmiş ve TFSF Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonunu kurmuşlardır.

FSK (Fotoğraf Sanatı Kurumu); fotoğraf sanatına ve sanatçısına duyulan saygınlığı artırmak, fotoğraf eğitimi ve bilimsel çalışmalar ile fotoğrafın gelişmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, fotoğraf aracılığı ile insanların bilgilendirilmesi, bireysel ve toplumsal niteliklerin geliştirilmesi için çaba göstermek, fotoğraf çalışanları arasında yakınlaşma ve dayanışma oluşturmak, kültürümüzü, sanatımızı ve ülkemizi her yönü ile yurt içinde ve yurt dışında tanıtmaya çalışmak amacıyla, 1994 yılında Ankara'da kurulmuştur.

2.5.4. Özel ve Ticari Kuruluşlar

Fotoğraf sanatına katkı sağlayan birçok girişim vardır. Bunlardan kimisi holding bünyesinde oluşturulurken, kimisi de bireysel olup ticari kaygı taşıyan girişimlerdir. Fotoğrafi meslek olarak seçmiş bazı fotoğraf sanatçıları; eğitim, seminer, fotoğraf çekim etkinlikleri gibi faaliyetler sürdürmektedir. Aynı zamanda hem geçimini sürdürürken hem de fotoğraf sanatını ticari kaygı dışında sanat etkinliği olarak sürükleyen fotoğraf mesleğindeki özel kuruluşlar vardır. Ayrıca ülke ekonomisine önemli katkı sağlayan büyük şirketler ya da yöneticileri özel ya da tüzel fotoğraf sanatına katkı sağlamıştır. Özel sektörden biri örnekleyenek olursa; Şakir ECZACIBAŞI 1968'de başlayan "Eczacıbaşı Renkli Fotoğraf Yıllıkları"yla birebir ilgilenmiştir. Her yıl bir konu belirlenip duyurulmuş ve gelen 5-6 bin fotoğraftan yıllık için seçilecekleri arkadaşlarıyla beraber belirlemiştir. Yurt dışına da giden bu yıllıklar Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunmuştur. Geleneksel hale gelen ve önemli bir belgesel kaynak olan fotoğraf albümü için önceki yıllarda "Yollar, Sokaklar, Evler, Balıkçılar, İnsan manzaraları, Dükkânlar, Çarşılar Pazarlar" temaları işlenmiştir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Fotoğraf sanatı ile ilgili kaynaklara ulaşınız ve sergileri takip ediniz.

- **Araç gereç ve ortam:** Sergiler, dernekler, fotoğraf yayınları, üniversite kütüphaneleri

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fotoğraf sanatı ile ilgili olan kaynaklara nasıl ulaşabileceğinizi araştırınız.	➤ “ <i>İnternet</i> ”ten yararlanabilirsiniz.
➤ Ülkemizde fotoğraf sanatı ile ilgili etkinliklerde bulunan kurum ve kuruluşları araştırınız.	➤ Bulduğunuz kentlerdeki kurumları bulabilir, “ <i>İnternet</i> ”ten ve basından yararlanabilirsiniz.
➤ Fotoğraf sergilerini geziniz ve bu sergilerin en çok hangi şehirlerde yoğun olduğunu bulmaya çalışınız.	➤ Fotoğraf sergilerinin programını gazete ve internetten takip ediniz.
➤ Diğer ülkelerdeki fotoğraf kurumları ile iş birliği içinde olan fotoğraf derneklerini araştırınız.	➤ Fotoğraf derneklerini ziyaret edebilir ve bilgi alabilirsiniz.
➤ Cumhuriyet Dönemi’nin ünlü fotoğrafçılarının yapıtlarına ulaşmaya çalışınız.	➤ Üniversitelerin kütüphanelerinden, fotoğraf ile ilgili çalışmalarda bulunan dernek ve kurumların çalışmalarından yararlanabilirsiniz.
➤ Günümüzün ünlü fotoğrafçıların kimler olduğunu öğreniniz.	➤ Fotoğraf ile ilgili dergi ve <i>İnternet</i> sitelerini takip edebilirsiniz.
➤ Türkiye’deki fotoğraf sanat kurumlarının hangileri olduğunu öğreniniz.	➤ Basından yararlanabilirsiniz.
➤ En az bir tane fotoğrafçılık yayını takip ediniz.	➤ Arkadaşlarınızla ortak, en az bir tane fotoğraf dergisine abone olabilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Üniversite kütüphanelerdeki fotoğraf yayınlarını incelediniz mi?		
2. Ülkemizde hangi kurum ve kuruluşların fotoğraf sanatı ile ilgili etkinliklerde bulunduğunu araştırdınız mı?		
3. Türkiye’de ki sanat kurumlarının hangileri olduğunu öğrendiniz mi?		
4. Fotoğraf sergilerini gezdiniz mi?		
5. Bulduğunuz şehirde kaç tane sergi salonu olduğunu ve bulunduğunuz şehrin yıllık kaç tane fotoğraf sergisine ev sahipliği yaptığını araştırdınız mı?		
6. Cumhuriyet Dönemi fotoğraf sanatçılarının yapıtlarına ulaştınız mı?		
7. Günümüzün ünlü fotoğraf sanatçılarının kimler olduğunu öğrendiniz mi?		
8. Diğer ülkelerdeki fotoğraf sanat kurumları ile iş birliği hâlinde olan kurum ve kuruluşlarımızı araştırdınız mı?		
9. Fotoğraf derneklerinin çıkarttıkları yayınları araştırdınız mı?		
10. Fotoğraf dergilerine abone oldunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise Ölçme ve Değerlendirmeye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Fotoğraf sanatının anlatım alanına değinildiğinde de olanakların geniş olduğu görülür; perspektifle, ışıkla, kompozisyonla, objektifle, açılarla, fotoğrafçının vermek istediği anlamda bunlar başta ilke olarak karşımıza çıkar. Aklın, gözün, yüreğin birleştiği andır fotoğraf.
2. () Türkler, ilk kez Osmanlı İmparatorluğu'nda Selanik, İzmir gibi kentlerde fotoğrafla uğraşmışlardır. Bunların en önemlileri Hanya'da Salih Bey ve Girit'te Rahmizade Bahaeddin Bediz'dir.
3. () Fotoğrafın sevdinirip yaygınlaşmasında büyük önem taşıyan fotoğraf seminerleri, yaygın olarak kamu kuruluşları tarafından yürütölmektedir.
4. () 1987 yılında tüzük değışikliklerini yapan on beş dernek bir araya gelerek 30 Mayıs 2003 tarihinde Federasyon Kararını İçişleri Bakanlığın tescil ettirmiş ve TFSF'yi (Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu) kurmuşlardır.
5. () Anadolu'nun doğası ve insanına yönelik toplumsal gerçekçi edebiyatın ardından uygulanan gelişmiş ekonomi sonucu ortaya çıkan köyden kente göçün yarattığı zengin görsel malzemeden yararlanma eğilimi, fotoğrafçılarımızda 2000 ruhunun oluşmasına neden olmuştur.
6. () Yaratıcı insan; hem birey olarak sıradandır hem de onun ürettiği değer sıradandır. O her insanda bulunan "az-biraz" gücün; özel, özgün, özgür olma isteği ve aşkı ile gelişip kişiliğin temel niteliğine dönüşme birleşimidir.
7. () Olanı anlayan, olmayanı arayan, bilinmeyeni bulup ele geçiren, türemeyi kurgulayıp düzenleyen, kendine özgü yorumu görselleştiren ise fotoğraf sanatçısıdır.
8. () Fotoğrafçılık; yaratıcılık, ileriye, öteye, farklıya, bilinmeyene, görölmemiş, fark edilmemiş ulaşabilme gücüdür.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

9. 1940'lar ve 1950'ler, Türk fotoğraf sanatçısının bir bakıma kendi yurdununni ve tarihi zenginliklerini tanımaya ve tanıtmaya başladığı yıllardır. Ayrıca Türk fotoğraf sanatının gerçek anlamda ortaya çıktığı yıllardır.
10. Ülkemizde fotoğraf dernekleri, kulüpler, sanat kurumları ve özel ve ticari kuruluşlar fotoğraf sanatına yönelik etkinliklerde bulunmaktadır. Ancak bu kurumlar içerisinde en büyük pay nindir.
11. Türkiye'de Cumhuriyet'e gelene kadar, fotoğraf geleneğinin kurucusu sayılabilecek bir isim de'dır. Daha sonraki yıllarda da Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın fotoğraflarını çekmiştir.
12. Türk fotoğrafının gerçek kimliğe kavuşması, dışa açılması 1960'tan sonraki yıllarda gerçekleşmiştir. 1960 sonrası, toplumsal duyarlılığın arttığı ve toplumsal sorunlara yönelik 1960'tan sonrası yıllardır. Fotoğrafımızda ile başlayan birikim, zengin örneklerine bu dönemde kavuşmuştur denilebilir.
13. Amatör Fotoğraf derneklerinin ortak işlevi, fotoğraf yaygınlaşmasını, öğrenilmesini, gelişmesini sağlamak, kurumlar arası ilişkileri güçlü tutmak, Türk fotoğrafçılarının yurt dışında nı sağlamak, kültür ve sanat ortamı oluşturmak seklindedir.

14. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, 9 Eylül 1908'de İstanbul'da Sirkeci İstasyon Birahanesi'nde ilk fotoğraf kulübünü Bey kurmuştur.
15. Bugün Türkiye'de birçok fotoğraf derneği bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk fotoğraf derneği tir.
16. 1968'de başlayan Ezcacıbaşı Renkli Fotoğraf Yıllıkları'yla birebir ilgileniyor. Her yıl bir konu belirlenip duyuruluyor. Ve her yıl gelen 5–6 bin fotoğraftan yıllık için seçilecekleri arkadaşlarıyla beraber belirliyor.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, çekim sonrasında yapılması gereken işlemleri hatasız yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Dijital fotoğraf makinesi ve filmle çekilmiş sanatsal fotoğraf örnekleri toplayarak inceleyiniz, irdeleyip rapor halinde sınıfa sunum yapınız.

3. ÇEKİM SONRASI İŞLEMLERDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

Çekim sonrası işlemler de çekimin kalitesi kadar önemlidir bunun için bazı şeylere dikkat edilmelidir.

3.1. Manuel Fotoğraf Makinelerinde

3.1.1. Filmin Çıkartılarak Baskıya Verilmesi

Manuel fotoğraf makinelerinde filmin çıkartılarak baskıya verilmesi işlemini genel olarak incelemek gerekmektedir. Manuel fotoğraf makinelerinde filmin bitmesi sonucunda film makineden çıkartılır. Makine otomatik ise makinenin kendisi yoksa elle sarılarak makinedeki filmin tekrar film kasetinin içine girmesi sağlanabilir. Filmin makineden çıkartılarak film banyo servisine bilgilendirici açıklama ile ulaşımı sağlanır. Bilgilendirilecek konular, film tipi, filmin markası, çekim İSO değeri, istenen banyo işlemi vb. olmalıdır.

Banyo servisinden gelen filmleri ışıklı masa üzerinde kontrol ederek film saklama poşetlerinde koruma altına almak gerekir.

Film koruma poşetlerindeki baskısı yapılacak olan fotoğraf kareleri belirlenerek bilgilendirici açıklamalarla birlikte baskı ünitesine gönderilir. Özel istemler ve kadraj gibi bilgiler baskı ünitesine iletilir.

3.1.2. Baskı Sonrası Fotoğrafların Kontrolü

Baskıdan gelen fotoğrafların istenilen nitelikte ve bilgilendirici olup olmadığı, açıklamaların dikkate alınıp alınmadığı incelenir. İstenilen fotoğrafların eksiksiz ve doğru basıldığı kontrol edilmelidir. Ayrıca kontrol etmenin bir faydası da film üzerindeki ayrıntılar tam seçilemeyeceğinden, somutlanmış fotoğraf üzerinde ayrıntılarının daha net görme olanağının yakalanmasıdır. Bu aşamada belki de fotoğraf üzerinde kadraj yapıldığında

anlatımı daha güçlü fotoğraf elde etme olanağına kavuşulur. Ya da fotoğrafın baskı aşamasında uygulanacak tekniklerle (solarizasyon vb.) istenilen amaca uygun fotoğraf elde etme şansı da yakalanabilir.

3.2. Dijital Fotoğraf Makinelerinde

3.2.1. Bellek Kartındaki Görüntülerin Bilgisayara Aktarılması

Sanat amaçlı fotoğraf çekiyorsanız bellek yongasında saklanan fotoğrafların bilgisayarınıza kaydedilmesi ve saklanması çok önemlidir. Fotoğraf dosyası transferi için her dijital makine ile birlikte bir bağlantı kablosu verilir. Bu kablo ile bilgisayara bağlanıp fotoğraflarınızı hard-diske kaydetmeniz olanaklı olur. Bilgisayarınızda fotoğraf makinelerden aktardığınız dosyaları değiştirmeden bir klasörde tutunuz. Bu dosyaları, hacimleri bir CD'yi dolduracak kadar olduğu zaman mutlaka yedekleyiniz. Bunun için mutlaka iyi markalı CD kullanınız. Baskıya vereceğiniz veya üzerinde değişiklik yaptığınız dosyaları bilgisayarınızda ayrı bir klasörde saklayınız. Dijital fotoğraf makineleri çekilen görüntüleri iki değişik biçimde bellek yongasına kaydeder. Bunlar, sıkıştırılmadan (kayıpsız) veya sıkıştırılarak (kayıplı) biçimlerdir. Bunlardan birincisine örnekler RAW (NEF) ve TIFF görüntü dosyalarıdır. Bu tip görüntü dosyalarında sensörden alınan bilgiler aynen korunarak saklanırlar. Bu yüzden bu dosyaların hacimleri fazladır ve bellek yonganızda fazla yer tutar. Kayıpsız oldukları için önem verilen fotoğrafların çekiminde ve saklanmasında kullanılması önerilir. Bu dosyaları oluşturmak için önce dijital makinelerde gerekli ayarları yapmalısınız (Bazı dijital makinelerde bu seçenek bulunmayabilir.). Bu dosyalardan daha sonra JPG veya diğer formatlara değişim birçok programla olanaklıdır.

İkinci tip dosyalar yani JPG (JPEG) dosyaları önceki kayıpsız dosyaların bellekteki kapladıkları alanın belli kurallara göre küçültülmesiyle oluşturulur. Böylece oluşturduğunuz görüntü dosyaları kolayca taşınacak ve bilgisayarlarda kolaylıkla işlenecek boyutlara iner. JPG dosyasına dönüşüm ile görüntülerde ayrıntılarda ve renk bilgilerinde az veya çok kayıplar olabilir. Bu yüzden fotoğraf makinelerinde JPG oluşturma ayarlarında yüksek sıkıştırma oranlarını seçmemeniz gerekir. JPG dosyaları bunun yanında günlük kullanım için oldukça yeterlidir.

Bu amaçla en çok kullanılanlar JPEG ve TIFF formatlarıdır.

- **JPEG (the joint photographic experts group):** Bu formatının özelliği, gerçek renk değerlerini içermesidir. JPEG sıkıştırma yöntemi, görüntünün algılanması için çok gerekli olmayan detayları etkili bir şekilde bulup atan ve dosyayı bu şekilde sıkıştıran bir format olduğundan kayıplı formatlar arasında yer alır. Yok edilen detay miktarı ve sıkıştırma oranı arasında orantı olduğundan bu dengeyi iyi korumak gerekmektedir. Daha fazla sıkıştırma, daha fazla detay kaybı; daha az sıkıştırma, daha büyük dosya demektir.
- **TIFF (tagged-image-file format):** Farklı işletim sistemleri ve uygulamalar arasında kayıpsız ve esnek bir dosya değiş tokuşu sağlaması nedeniyle tüm çalışmalar için uygun bir format olarak bilinir. TIFF'in desteklediği birçok

sıkıştırma vardır. Bunlar arasında kayıpsız sıkıştırma yöntemleri (LZW) bulunur. TIFF’te sıkıştırma ile ortaya çıkan veri kayıpları ortadan kaldırıldığından hiç bozulmamış bir resim elde etme olanağı sunar. Dijital makine ile çekilen fotoğraflar, fotoğraf makinenizin belleğinden bir bilgisayara aktarılarak saklanabilir. Böylece bilgisayarda görüntü dosyanızın yönünü değiştirebilir, üzerlerinde renk ayarları yapabilirsiniz.

3.2.2. Görüntülerin Kontrol Edilmesi

Görüntünün iyi ya da kötü oluşunun, ilk olarak dijital fotoğraf makinesinin kalitesi ve özellikleriyle ilgili olacağı bir gerçektir. Bir dijital fotoğraf makinesinin kalitesini belirleyen birçok önemli unsur vardır ve çözünürlük sadece onlardan birisidir. Onun yanında, netlik (noise), ışık hassasiyeti (dynamic range), renklendirme (color rendering), otomatik beyaz ayarı (auto white balance) gibi birçok özellik daha derinden incelenmeli ve karar bütün bu bilgiler doğrultusunda verilmelidir. Tam kapsamlı bir analiz yapılmadığında istenmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir. Örneğin yine çözünürlük ele alınacak olursa; 6 MP ile 10 MP birer fotoğraf makinesinin algılayıcıları (sensor) aynı boyutta ise 10 MP’lik olanın algılayıcı hücreleri küçüldür. Bu da hücre başına daha az ışık demektir ki istenmeyen netlik (noise) problemleri doğurabilir. Bu problem yeni algılayıcılardaki gelişmeler ile telafi edilmeye çalışılmaktadır. Ancak şu unutulmamalıdır ki çözünürlük ile netlik (noise) arasında optimal (en uygun) bir nokta vardır. Eğer bu noktayı gözetmeksizin çözünürlük arttırılırsa yarardan çok zarar verici olur.

Görüntüyü etkileyen özelliklere de kısaca değinmekte yarar vardır:

- Beyaz dengesi: Auto (Otomatik)
- Resim modu: Auto Mode (Otomatik Mod, varsayılan), Action (Hareket), Close Up (Yakın Plan), Landscape (Manzara), Night Portrait (Gece Portre), Portrait (Portre), Steady Photo (Sabit Foto), Sunset (Günbatımı), Theatre (Sinema)
- Renk denetimi: Tam renkli (varsayılan), siyah-beyaz, sepya
- Fotoğraf çekme modu: Self Timer Off (Otomatik Zamanlayıcı Kapalı, Varsayılan), Self Timer (Otomatik Zamanlayıcı), Burst (Arka arkaya çekim) modu
- Flaş: Otomatik (varsayılan), Flaş açık, Flaş kapalı, "Kırmızı Göz" giderme
- Ses kaydı: Sadece video çekimi için ses desteği vardır.
- Kırmızı göz giderme: Gözlerdeki kırmızılıkları, fotoğraflarınızı bilgisayara aktarmanıza gerek kalmadan giderebilirsiniz. Bu eşsiz, kolay kullanımlı araç, gözlerdeki kırmızılığı tanır ve fotoğraf makinenizin LCD ekranından hemen gidermenizi sağlar.

UYGULAMA FAALİYETİ

Fotoğraf makinesini ve donanımları çekim yapmaya hazır hale getirmek, ortamı ışık ortamına göre ayarlamak, hem dijital hem de filmli makine ile çekim yapmak, çekilen görüntüleri saklamak

- **Araç gereç ve ortam:** Fotoğraf makinesi, film, objektif, flaş, bellek kartı, bilgisayar, CD, DVD, yapay ışık

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fotoğraf makinesini ve donanımlarını hazırlayınız.	➤ Fotoğraf makinesinin çekim amacına uygun olmasına dikkat edilmelidir.
➤ Malzemelerinizi şartlara uygun olarak hazırlayınız.	➤ Eksik malzeme olmaması için malzemeleri önceden hazırlayabilirsiniz.
➤ Objektiflerinizin ve filminizin özelliklerini gözden geçirin.	➤ Gerekirse yedek objektif ve film almayı unutmayınız.
➤ Işığın yönünü inceleyiniz.	➤ Doğal ışığın size uygun zamanını kullayabilirsiniz.
➤ Yapay ışık kullanırken kaç ışık ve ışığın ne güçte olacağına karar veriniz.	➤ Değişik ışık güçlerinden yararlanabilirsiniz.
➤ Gölge ve gölge çatışmasını yaratacak önlemleri alınız.	➤ Öğrenme faaliyetini gözden geçirebilirsiniz.
➤ Çekim ortamında gerekli incelemeleri yapınız.	➤ Her yönden ortama bakmaya çalışınız.
➤ Kompozisyona dikkat ediniz.	➤ İlgi merkezinin kompozisyonda kaybolmamasına dikkat etmelisiniz.
➤ Fotoğrafta temel ilgi noktasını seçiniz.	➤ Neyi vurgulamak istediğinizden emin olmalısınız.
➤ Ufuk çizgisine dikkat ediniz.	➤ Bunun için değişik bakış açısıyla ışık açısını birleştirmeye çalışabilirsiniz.
➤ İlgiyi, çekiciliği sağlayan görüntünün, açı, uzaklık, yükseklik kesme, ışık ve içerik değerlerini sezmeye çalışınız.	
➤ Dikkati dağıtan arka plan fonlarından kaçınınız.	➤ Gerekli düzeltmeleri yapınız.
➤ Filmi ya da bellek kartını makineden çıkartınız.	➤ Çıkartırken zarar görmemeleri için azami ölçüde dikkatli olmalısınız.
➤ Filmi banyo servisine bilgilendirici açıklama ile gönderiniz.	➤ Açıklama açık ve yeterli olmalıdır.
➤ Bellek kartını bilgisayara aktarınız.	➤ Tüm çalışmalarınızı aktarınız.
➤ CD, DVD ya da harici hard-disk'e kayıt yapınız.	➤ Kaydınızın olduğundan emin olduktan sonra görüntüleri makineden silebilirsiniz.
➤ İstenilen fotoğraflar eksiksiz ve doğru basılmış mı kontrol ediniz.	

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Fotoğraf makinesini ve donanımlarını hazırladınız mı?		
2. Işığın yönünü incelediniz mi?		
3. Gölge ve gölge çatışmasını yaratacak önlemleri aldınız mı?		
4. Çekim ortamında gerekli incelemeleri yaptınız mı?		
5. Kompozisyona dikkat ettiniz mi?		
6. Fotoğrafta temel ilgi noktasını seçtiniz mi?		
7. Dikkati dağıtan arka plan fonlarına dikkat ettiniz mi?		
8. Bellek kartını çıkartırken, makineyi kapattınız mı?		
9. Filmi banyo servisine bilgilendirici açıklamayla gönderdiniz mi?		
10. Bellek kartındaki görüntüyü bilgisayara aktardınız mı?		
11. Bilgisayarın hard diskine aktarılan görüntüleri kontrol ettiniz mi?		
12. Çekim dosyalarını yedeklediniz mi?		
13. Banyo servisinden gelen filmi ışıklı masada kontrol edip film saklama poşetinde koruma altına aldınız mı?		
14. Baskıdan gelen fotoğrafları değerlendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Makine otomatik ise elle sararak makinedeki filmin tekrar film kasetinin içine girmesini sağlarız.
2. () Banyo servisinden gelen filmleri ışıklı masa üzerinde kontrol ederek film saklama poşetlerinde koruma altına almak gerekir.
3. () Film koruma poşetlerindeki baskısı yapılacak olan fotoğraf kareleri belirlenerek bilgilendirici açıklamalarla birlikte baskı ünitesine gönderilir. Özel istemler ve kadraj gibi bilgiler baskı ünitesine iletilir.
4. () Sanat amaçlı fotoğraf çekiyorsanız bellek yongasında saklanan fotoğrafların bilgisayarınıza kaydedilmesi ve saklanması çok da önemli değildir.
5. () Bilgisayarınızda fotoğraf makinenizden aktardığımız dosyaları değiştirerek bir klasörde tutunuz. Bu dosyaların hacimleri çoğaldığında yer tutmaması için siliniz.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

6. Bir dijital fotoğraf makinesinin kalitesini belirleyen bir çok önemli unsuru vardır ve sadece onlardan birisidir.
7. Filmi makineden çıkartarak film banyo servisine bilgilendirici ile ulaşımını sağlarız.
8. Baskıdan gelen fotoğraflar istenilen nitelikte mi ve dikkate alınmış mı incelenir. İstenilen fotoğrafların eksiksiz ve doğru basılıp basılmadığını kontrol etmek gerekir.
9. Baskı ünitesinden gelen fotoğrafları kontrol etmenin bir faydası da film üzerinde ayrıntıları tam seçemeyeceğimiz için, somutlanmış fotoğraf üzerinde daha görme olanağını yakalarız.
10. Bu aşamada beklide fotoğraf üzerinde yaptığımızda anlatımı daha güçlü fotoğraf elde etme olanağına kavuşuruz.
11. Dijital fotoğraf makineleri çekilen görüntüleri iki değişik biçimde bellek yongasına kaydeder. Bunlar (kayıpsız) veya(kayıplı) biçimlerdir. Bunlardan birincisine örnekler **RAW (NEF)** ve **TIFF** görüntü dosyalarıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Sanatsal fotoğraf kavramını öğrendiniz mi?		
2. Ülkemizde fotoğraf sanatçılarının hangi sanat akımından etkilendiklerini incelediniz mi?		
3. Kütüphanelerdeki fotoğraf ile ilgili kaynaklara ulaşabildiniz mi?		
4. Fotoğrafların basında ve sergilerde nasıl tüketildiklerini araştırdınız mı?		
5. Fotoğrafın olumsuz etkilerini gözlemlediniz mi?		
6. Fotoğraf ile resim arasındaki ilişkiyi öğrendiniz mi?		
7. Fotoğrafın grafikten ayrılma şartlarını araştırdınız mı?		
8. Sanat akımlarını inceleyip size en uygun akımın hangisi olduğunu arkadaşlarınızla tartıştınız mı?		
9. Ülkemizde hangi kurum ve kuruluşların fotoğraf sanatı ile ilgili etkinliklerde bulunduğunu araştırdınız mı?		
10. Türkiye’de ki sanat kurumlarının hangileri olduğunu öğrendiniz mi?		
11. Fotoğraf sergilerini gezdiniz mi?		
12. Bulduğunuz şehirde kaç tane sergi salonu olduğunu ve yıllık kaç tane fotoğraf sergisine ev sahipliği yaptığını araştırdınız mı?		
13. Günümüzün ünlü fotoğraf sanatçılarının kimler olduğunu öğrendiniz mi?		
14. Diğer ülkelerdeki fotoğraf sanat kurumları ile iş birliği hâlinde olan kurum ve kuruluşlarımızı araştırdınız mı?		
15. Fotoğraf derneklerinin çıkarttıkları yayınları araştırdınız mı?		
16. Fotoğraf dergilerine abone oldunuz mu?		
17. Fotoğraf makinesini ve donanımlarını hazırladınız mı?		
18. Işığın yönünü incelediniz mi?		
19. Gölge ve gölge çatışmasını yaratacak önlemleri aldınız mı?		
20. Çekim ortamında gerekli incelemeleri yaptınız mı?		
21. Kompozisyona dikkat ettiniz mi?		
22. Fotoğrafta temel ilgi noktasını seçtiniz mi?		
23. Dikkati dağıtan arka plan fonlarına dikkat ettiniz mi?		
24. Bellek kartını çıkartırken, makineyi kapattınız mı?		
25. Filmi banyo servisine bilgilendirici açıklamayla gönderdiniz mi?		
26. Bellek kartındaki görüntüyü bilgisayara aktardınız mı?		
27. Bilgisayarın hard diskine aktarılan görüntüleri kontrol ettiniz mi?		
28. Çekim dosyalarını yedeklediniz mi?		
29. Baskıdan gelen fotoğrafları değerlendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Doğru
4	Doğru
5	Doğru
6	Doğru
7	Doğru
8	Yanlış
9	Yanlış
10	Doğru
11	Sanat
12	Fotoğraf, Fotoğraf
13	Fütürizm
14	Sanat Fotoğrafı
15	Sevmesinin
16	Grafik

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Doğru
3	Yanlış
4	Doğru
5	Yanlış
6	Yanlış
7	Doğru
8	Doğru
9	Doğal Güzellikleri
10	Fotoğraf Dernekleri
11	Aşil SAMANCI
12	Cumhuriyet
13	sanatının, Tanınması
14	Ferit İBRAHİM
15	İFSAK
16	Şakir ECZACIBAŞI

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	Yanlış
2	Doğru
3	Doğru
4	Yanlış
5	Yanlış
6	Çözünürlük
7	Açıklama
8	Bilgilendirici, Açıklama
9	Net, Kadraj
10	Sıkıştırmadan, Sıkıştırarak

KAYNAKÇA

- BAYHAN Mehmet, **Yazılarla Fotoğraf**, İstanbul, Ege Yayınları, 1996.
- BOUBAT Edouard, **Fotoğraf Sanatı**, Çev: M. Nejat Özcan, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1984.
- ÇİZGEN Gültekin, **Fotoğrafın Görsel Dili**, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1998.
- DERMAN İhsan, **Fotoğraf ve Gerçeklik**, İstanbul, Ağaç Yayıncılık, 1991.
- FIRAT Kamil, **Dil Bağlamında Fotoğraf**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sayı 29.
- FISCHER Ernst, **Sanatın Gerekliliği**, Çev: Cevat Çapan, İstanbul, Payel Yayınevi, 1995.
- **Fotoğrafya Dergisi**, Sayı-15, İzan, 1999: 64
- GREENHILL Richard, Murray Margaret, Spence Jo, **Fotoğraf Sanatı**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1992.
- İZAN Fethi, **“Heyk-el” Geniş Açı Dergisi**, Sayı:7, İstanbul, 1999.
- KAYNARCA Hafize, **Fotoğrafya Dergisi**, Sayı 15.
- MUTLU EroI, **Televizyonu Anlamak**, Ankara, Gündoğan Yayınevi, 1991.
- ÖZKÖK Ertuğrul, **Sanat İletişim İktidar**, Ankara, Tan Kitap Yayınevi, 1982.
- PRICE Mary, **Fotoğraf, Çerçevdeki Gizem**, Ayrıntı Yay., Sayı 20
- SAATÇIOĞLU Nermin, **Fotoğrafya Dergisi**, Sayı 15
- SAATÇIOĞLU Handan, **“Joris İvens ve Belgesel Sinema” Geniş Açı Dergisi, Sayı:11**, İstanbul, 2000.
- TOPÇUOĞLU Nazif, **İyi Fotoğraf Nasıl Oluyor Yani**, Yapı Kredi Yay. Sayı 20.
- TURAN Ergün, **Fotoğraf Dergisi**, Sayı 70.
- TÜFEKÇİ Tunç, **“Fotoğrafta Resim Etkileri” Fotoğraf Dergisi**, Sayı: 31, İstanbul, 2000.
- YAMAN Özcan, **Evensel**, 15-02-2005.
- ZILLIOĞLU Merih, **İletişim Nedir**, İstanbul, Cem Yayınevi, 1996.